Tromsø kommune

Tromsø kommunale pensjonskasse

Årsberetning 2017

Styrets årsberetning for 2017

Virksomheten 2

Redegjørelse for årsregnskapet 2

Forsikringsvirksomheten 4

- Medlemskap 4
- Utviklingen i medlemsbestanden 4
- Pensjonsytelser 4
- Premieinntekter 6
- Pensjonsforpliktelser 6

Kapitalforvaltning 6

- Retningslinjer for kapitalforvaltningen 6
- Aktivafordeling og resultater – kollektivporteføljen 7
- Aktivafordeling og resultater – selskapsporteføljen 9
- Finansiell risiko 9
  - Aksje- og eiendomsrisiko 9
  - Kredittrisiko 9
  - Renterisiko 10
  - Valutarisiko 10
  - Likviditetsrisiko 10
- Risikostyring og soliditet 10
- Risikorapportering 11

Organisasjon, administrasjon og drift 11

- Selskapsvedtekter 11
- Forsikringsavtale/-vilkår 11
- Administrasjon og drift 11
- Samfunnsansvar 12
- Internkontroll og risikostyring 12

Videre drift 13

Virksomheten

Tromsø kommunale pensjonskasse (Tkp) ble opprettet i 2014 av Tromsø kommune. Pensjonskassen har konsesjon til å drive kollektiv pensjonsforsikring i henhold til Finansforetaksloven § 2-16. Virksomheten drives fra Tromsø Rådhus.

Tkp er en selvstendig juridisk enhet med egen regnskapsføring. Pensjonskassens midler holdes adskilt fra kommunens og foretakenes midler og pensjonskassen hefter ikke for kommunens og foretakenes forpliktelser. Styret er pensjonskassens øverste organ. Virksomheten er forankret i det samme lov- og forskriftsverk som gjelder for finans- og forsikringsbransjen for øvrig, og står under tilsyn fra Finanstilsynet.

Pensjonskassens formål er å yte pensjoner til medlemmer og andre pensjonsberettigede i henhold til bestemmelsene i hovedtariffavtalen for kommunal sektor. Medlemmene er ansatte i Tromsø kommune og andre foretak med nær tilknytning til kommunen, herunder pensjonskassens egne ansatte. Unntakene er sykepleiere og lærere som er tilknyttet andre pensjonsinnretninger gjennom egne tariffavtaler.

Målsetningen er at medlemsforetakene og deres arbeidstakere og pensjonister skal oppleve Tkp som den foretrukne leverandøren av offentlig tjenestepensjon. Dette oppnås ved å sikre finansieringen av pensjonsutbetalingene på en slik måte at arbeidsgivernes tilskudd til pensjonsordningen på lang sikt blir lavest mulig. Nøkkelfaktorer her er god kapitalforvaltning og effektiv drift. I tillegg legges det stor vekt på å yte god service overfor medlemmene, både gjennom generell informasjon og individuell service.

Redegjørelse for årsregnskapet

Pensjonskassen oppnådde et godt årsresultat for 2017. Før innarbeidelse av forsikringstekniske disponeringer og skatt var samlet resultat 206,0 millioner kroner. Herav bidro forsikringsvirksomheten med 168 millioner kroner mens forvaltningen av egenkapitalen bidro med 38,0 millioner kroner. Overskuddsmidlene er i hovedsak benyttet til å styrke pensjonskassens soliditet, mens en mindre andel er tilført premiefondet.

Verdijustert avkastning i kollektivporteføljen var 5,97 % i 2017 og styret anser dette som et godt resultat sett i forhold til pensjonskassens risikoeksponering. Pensjonskassens soliditet er god med solvensmargindekning på 357,1 %, lovens minstekrav er 100 %.

En oversikt over hovedpostene i regnskapet finnes på neste side.

Renteresultatet er de samlede bokførte inntektene fra Tkps investeringer fratrukket den avkastningen pensjonskassen garanterer foretakene. Urealiserte gevinster tilfaller kursreguleringsfondet. Renteresultatet for 2017 var på 90,7 millioner kroner. Det gode renteresultatet avspeiler en gunstig markedsutvikling gjennom 2017, som medførte god avkastning til tross for et lavt rentenivå. Av renteresultatet tilordnes en lovpålagt andel på 1,73 millioner kroner til risikoutjevningsfondet. Resten, ca. 89,0 millioner kroner, er disponert til tilleggsavsetninger, som etter nærmere regler kan inntektsføres i år med negativt renteresultat.

Risikoresultatet viser utviklingen i forsikringsmessige avsetninger og utbetalinger i forhold til premietariffene. Dersom utbetalingene/avsetningene knyttet til forsikringshendelser (uførhet, død og etterlatte) er høyere enn premieinntektene blir risikoresultatet negativt, og omvendt. Risikoresultatet kan også inkludere engangseffekter for eksempel som følge av planendringer eller oppdateringer i medlemsdatabasen. Det samlede risikoresultatet for 2017 ble 61,7 millioner kroner,

hvorav 59,7 millioner kroner skyldtes planendringer, i hovedsak knyttet til uførereformen fra 2015. Denne delen av risikoresultatet er tilført premiereserven. Dette tiltaket gir lavere grunnlagsrente, som over tid vil styrke pensjonskassens resultater. Det ordinære risikoresultatet var 1,99 millioner kroner, som i disponeringen er fordelt likt mellom premiefondet og risikoutjevningsfondet.

Resultatet av forvaltningen av pensjonskassens egenkapital ble 43,8 millioner kroner. Resultatet stammer i all hovedsak fra forvaltningen av pensjonskassens investeringseiendommer.

Resultatregnskap (millioner kroner)	**2017**	**2016**	**2015**	**2014**
Inntekter fra kollektivporteføljen og andre forsikringsrelaterte inntekter	208,5	137,6	42,7	38,8
Garanterte renter og endring kursreguleringsfond	-117,8	-142,4	-99,1	-24,2
Renteresultat (a)	**90,7**	**-4,75**	**-56,4**	**14,6**
Biometrisk risikoresultat	1,99	31,2	-6,37	11,1
Risikoresultat s.f.a. engangseffekter	59,7	15,5	43,3	-
Samlet risikoresultat (b)	**61,7**	**46,67**	**36,9**	**11,1**
Administrasjonsresultat (c)	**0,99**	**-0,91**	**0,45**	**0,46**
Rentegarantipremie og fortjenestepremie (d)	**14,6**	**13,8**	**9,23**	**0,44**
Resultat forsikringsvirksomheten før disponering (a)+(b)+(c)+(d)	**167,9**	**54,9**	**-9,78**	**26,6**
Disponeringer i teknisk regnskap:				
Renteresultat overført til tilleggsavsetninger	-89,0	-	-	-14,6
Renteresultat overført til premiefond	-	-	-	-
Risikoresultat overført til premiereserve	-59,7	-	-26,9	-
Risikoresultat overført til premiefond	-0,99	-23,3	-	-5,56
Resultat av forsikringsvirksomheten	**18,3**	**31,5**	**-36,7**	**6,46**
Resultat av forvaltning av egenkapitalen	**38,0**	**62,7**	**79,0**	**1,17**
Resultat før skatt	**56,3**	**94,2**	**42,3**	**7,63**
Skattekostnad	-12,5	-24,0	-2,03	-
Andre resultatkomponenter	0,11	-	-	-
Totalresultat	**43,9**	**70,2**	**40,2**	**7,63**
Disponering av totalresultat:				
Overført til risikoutjevningsfondet	**2,73**	**23,7**	**10,0**	**-5,56**
Overført til opptjent egenkapital	**41,2**	**46,5**	**30,2**	**2,06**

Vesentlige balanseposter (millioner kroner):	**2017**	**2016**	**2015**	**2014**
Risikoutjevningsfond (RUF)	42,0	39,3	15,6	5,6
Opptjent egenkapital	120,0	78,8	32,3	2,1
Innskutt egenkapital	282,5	272,5	272,0	272,0
Sum RUF og egenkapital	**444,5**	**390,6**	**319,9**	**279,6**
Premiereserve	3 366,4	3 135,8	2 932,6	2 702,2
Tilleggsavsetninger	148,1	59,1	59,1	58,5
Kursreguleringsfond	115,2	88,8	26,7	6,2
Premiefond	98,4	88,6	17,8	38,7
Sum forsikringsforpliktelser	**3 728,0**	**3 372,3**	**3 036,3**	**2 805,6**
Sum investeringer i kollektivporteføljen	3 772,2	3 411,6	3 051,8	2 811,1
Sum eiendeler i selskapsporteføljen	480,6	384,4	311,6	321,5
Total balanse	**4 252,8**	**3 796,0**	**3 363,5**	**3 132,6**

Tabellen med balanseposter viser at Tkp har vokst siden oppstarten i 2014. Både egenkapitalen, forpliktelsene og forvaltningskapitalen har økt. Den samlede balansen har i perioden økt fra 3,13 milliarder kroner til 4,25 milliarder kroner, en økning på 36 %. Det er nødvendig å bygge egenkapital og andre buffere i takt med veksten i pensjonsmidlene. For å ivareta en forutsigbarhet hos pensjonskassen og Tromsø kommune som sponsor, har kommunen innarbeidet et årlig egenkapitalinnskudd til pensjonskassen på 10 millioner kroner per år i sitt investeringsbudsjett for perioden 2017 – 2020.

Styret mener at årsregnskapet gir et korrekt bilde av pensjonskassens eiendeler og gjeld. Tkp har en god økonomisk og finansiell stilling som gir grunnlag for fortsatt drift.

Forsikringsvirksomheten

Medlemskap

Tkp er pensjonsordningen for Tromsø kommunes arbeidstakere. Andre foretak som har nær tilknytning til kommunen kan også ha pensjonsordning i Tkp. Dette omfatter blant annet foretak kommunen har eierandel i eller stiftelser som er nært knyttet til kommunen.

Ved utgangen av 2017 hadde følgende foretak forsikringsavtale med Tkp:

- Tromsø kommune
- Tromsø Parkering AS
- Tromsø Havn KF
- Tromsø kommunale pensjonskasse

Det er tegnet avtaler med Remiks-konsernet (4 aksjeselskaper) og Tromsø kirkelige fellesråd som innlemmer dem i pensjonskassen fra 1.1.2018.

Utviklingen i medlemsbestanden

Etter Hovedtariffavtalen innen KS-området skal alle som arbeider i kommunen og kommunale virksomheter med pensjonsordning i Tkp meldes inn i pensjonskassen uansett stillingsstørrelse. Medlemskapet er obligatorisk. Folkevalgte med større stillingsbrøk enn 33 % er også medlemmer av pensjonsordningen.

Unntatt fra medlemskap er ansatte som arbeider på pensjonistvilkår og ansatte som ved tiltredelsen hadde mindre enn 3 år igjen til oppnådd aldersgrense for stillingen. Offentlig godkjente lærere og sykepleiere, som etter særskilte tariffavtaler er innlemmet i henholdsvis Statens Pensjonskasse og KLP, er heller ikke omfattet av ordningen.

Tabellen under gir en oversikt over antall medlemmer i pensjonskassen ved utgangen av 2017 sammenlignet med tidligere år.

	2017	**2016**	**2015**	**2014**
Antall aktive medlemmer	5 638	5 759	5 294	5238
Antall pensjonister	1 705	1 649	1 589	1507
- herav uførpensjonister	*565*	*565*	*571*	*597*
- herav alderspensjonister	*983*	*926*	*868*	*758*
- herav ektefellepensjonister	*143*	*143*	*137*	*138*
- herav barnepensjonister	*14*	*15*	*13*	*14*
Oppsatte rettigheter	13 173	12 086	11 040	10 140
Sum medlemmer	**20 516**	**19 494**	**17 923**	**16 885**

Pensjonsytelser

Tkps pensjonsytelser følger av Hovedtariffavtalen innen KS-området. Ved medlemstid på 30 år og stillingsprosent på 100 % er alle årskull født før 1959 garantert en samlet alderspensjon fra 67 år fra tjenestepensjonsordningen og folketrygden på 66 prosent av sluttlønn opptil 12 G. Dette forutsetter samtidig uttak fra folketrygd og tjenestepensjon. For medlemmer født i 1959 eller senere vil alderspensjon kunne bli lavere enn 66 prosent som følge av at levealdersjustering også gjelder innenfor den offentlige pensjonsordningen.

I tillegg til alderspensjon omfatter pensjonsytelsene uførepensjon, ektefellepensjon og barnepensjon. Etterlattepensjonene ble gjort om til nettoytelser for tilfeller inntrådt etter 2001. Uførepensjon er omgjort til en nettoytelse for tilfeller inntrådt fra og med 2015. Ordningen gir også mulighet til å tegne fortsettelsesforsikring til fratrådte medlemmer.

Ved fratreden uten rett til straks begynnende pensjon, gir 3 års medlemstid eller mer en oppsatt rett til fremtidig pensjon. Pensjonsgivende tjenestetid på mindre enn 3 år gir ingen rett til oppsatt pensjon, men vil inngå i beregningsgrunnlaget dersom medlemmet har tjenestetid i annen offentlig tjenestepensjonsordning og tjenestetiden samlet overstiger 3 år.

Alderspensjon/AFP reguleres årlig i samsvar med lønnsvekst, fratrukket 0,75 prosentpoeng. Uførepensjon, etterlattepensjon og oppsatte pensjonsrettigheter reguleres med lønnsvekst.

Pensjonene fra Tkp, med unntak av uførepensjon/midlertidig uførepensjon, samordnes med andre offentlige pensjons- og trygdeytelser i henhold til samordningsloven med tilhørende forskrifter. Uførepensjon/midlertidig uførepensjon er en nettoordning og samordnes således ikke med andre ytelser.

Tkp er deltaker i Overføringsavtalen sammen med de øvrige pensjonsordningene i offentlig sektor. Avtalen sikrer at arbeidstakere, som har vært medlem av flere offentlige pensjonsordninger, får pensjon fra siste ordning som om de hele tiden hadde vært medlem av én og samme ordning. Overføringsavtalens sikringsordning sikrer pensjonsrettighetene opparbeidet hos en arbeidsgiver som opphører. Administrasjon av Overføringsavtalen og Sikringsordningen finansieres av arbeidsgiver ved egen avgift.

Pensjonsutbetalingene (ekskl. AFP 62 - 64 år) økte fra 96,0 millioner kroner i 2016 til 103,8 millioner kroner i 2017. Fordelt på de ulike pensjonsartene er fordelingen som følger:

Pensjonsart *(millioner kroner)*	**2017**	**2016**
Uførepensjon	28,8	29,2
Alderspensjon	66,9	61,5
Etterlattepensjon	6,59	6,56
Barnepensjon	1,13	1,04
Mottatte refusjonspenger	-12,4	-14,8
AFP	7,64	8,05
Utbetalte refusjonspenger	5,10	4,44
Sum pensjonsutbetalinger	**103,8**	**96,0**

Summen for 2016 i tabellen over avviker fra regnskapet som presenteres lenger ut i årsrapporten. Årsaken er at premiefritagelse, som tidligere ble bokført både under premieinntekter og pensjonsutbetalinger med motsatt fortegn, ikke er med i kontoføringen for 2017. Disse er tatt ut av tabellen for å kunne vise sammenlignbare tall.

Mottatte refusjonspenger er midler pensjonskassen har mottatt fra andre pensjonsinnretninger i henhold til Overføringsavtalen. Utbetalte refusjonspenger er midler pensjonskassen har betalt til andre pensjonsinnretninger for å dekke vår andel av pensjonene til pensjonister som har vært ansatt i Tkps medlemsforetak tidligere i yrkeslivet.

Tkp innregner pensjonsforpliktelsene for egne ansatte etter IAS 19.

Premieinntekter

Tabellen under gir en oversikt over innbetalte premier til pensjonskassen i 2017 sammenlignet med 2016. I tabellen er arbeidstakers bidrag inkludert, dette utgjør 2 % av pensjonsgivende inntekt («pensjonsgrunnlag») og trekkes av arbeidsgiver. Øvrig premie betales i sin helhet av arbeidsgiver.

	Premiesats (% av pensjonsgrunnlag)		Premiebeløp (millioner kroner)	
	2017	2016	2017	2016
Ordinær premie	8,51 %	8,84 %	152,6	148,3
Reguleringspremie	4,61 %	5,29 %	82,7	88,7
Admin. tillegg	0,18 %	0,18 %	3,28	3,01
Øvrig engangspremie aktive	0,56 %	1,07 %	10,0	17,9
AFP65-67	0,70 %	0,47 %	12,6	7,9
Bruttogaranti	0,99 %	2,60 %	17,7	43,6
Rentegarantipremie	0,37 %	0,36 %	6,6	6,0
Sum premie	**15,92 %**	**18,81 %**	**285,5**	**315,4**

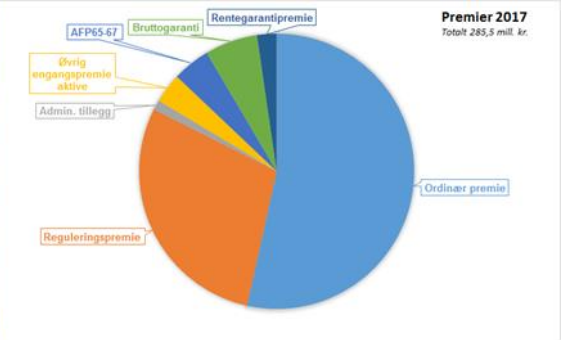

Pensjonsforpliktelser

Tabellen under gir en oversikt over pensjonskassens risikoutjevningsfond og premiereserve i 2017 sammenlignet med tidligere år:

Millioner kroner	2017	2016	2015	2014
Risikoutjevningsfond	42,0	39,3	15,6	5,6
Premiereserve	3 366	3 136	2 933	2 702

Premiereserve er midler avsatt til dekning av pensjonskassens framtidige forsikringsforpliktelser. Generelt skal de forsikringstekniske forutsetninger gi uttrykk for realistiske forventninger om fremtidig utvikling av pensjonsutbetalingene til pensjonskassen, samtidig som det er ønskelig med sikkerhetsmarginer. Pensjonskassens beregningsgrunnlag er utformet i overensstemmelse med dette.

Tkp anvender en dynamisk dødelighetstariff, K2013, og er fullfinansiert i tråd med denne. Premiereserven er beregnet med en gjennomsnittlig grunnlagsrente på 2,41 %.

Risikoutjevningsfondet har som formål å absorbere svingninger i resultatet av forsikrings-virksomheten over tid, ved at risikoresultatet innenfor nærmere bestemte grenser kan salderes mot risikoutjevningsfondet.

Kapitalforvaltning

Formålet med kapitalforvaltningen er å sørge for at pensjonskassens eiendeler investeres slik at det oppnås best mulig avkastning innenfor forsvarlige risikorammer og det til enhver tid gjeldende regelverk. Kapitalforvaltningen har som mål at pensjonskassen har en forsvarlig egenkapital, bufferkapital og likviditet til å sikre avtalte pensjoner til enhver tid, samt å gi en avkastning som reduserer behovet for innbetalinger fra arbeidsgiverne. Dette gjøres ved å optimalisere den finansielle risikoen i investeringsporteføljen gitt forpliktelser og tilgjengelig bufferkapital.

Årlig finansresultat, eller tidligere avsatte regnskapsreserver, skal minimum dekke de årlige finanskostnader (grunnlagsrenten).

Retningslinjer for kapitalforvaltningen

Styret har utarbeidet strategi og retningslinjer for kapitalforvaltningen, som blir revidert minst én gang i året. Denne fastsetter hovedsakelig strategi for plassering av pensjonskassens midler, risikorammer og krav til løpende oppfølging. Strategi og retningslinjer skal sikre at pensjonskassen

oppnår en god avkastning med en risiko som er tilpasset styrets risikovilje og pensjonskassens risikobærende evne.

Pensjonskassens midler deles inn i selskapsporteføljen og kollektivporteføljen, som forvaltes separat. Kollektivporteføljen består av pensjonsmidlene, mens selskapsporteføljen består av pensjonskassens egenkapital.

I 2017 er det foretatt en del justeringer av investeringsstrategien. I kollektivporteføljen er aksjeandelen økt fra 15 % til 17 %, andelen eiendomsfond er økt og høyrenteobligasjoner er innført som aktivaklasse. Formålet er å kunne oppnå mer avkastning over tid, og endringene er godt tilpasset pensjonskassens kapitalsituasjon.

Videre er andelen globale og nordiske aksjer og obligasjoner økt, mens andelen norske er redusert. Dette reduserer risiko ved at avkastningen blir mindre avhengig av utviklingen i norsk økonomi isolert sett (bedre risikospredning). Plasseringene er også spredt på flere forvaltere, noe som reduserer forvalterspesifikk risiko.

Figuren under viser hvordan endringene har slått ut i form av allokering til ulike aktivaklasser i kollektivporteføljen.

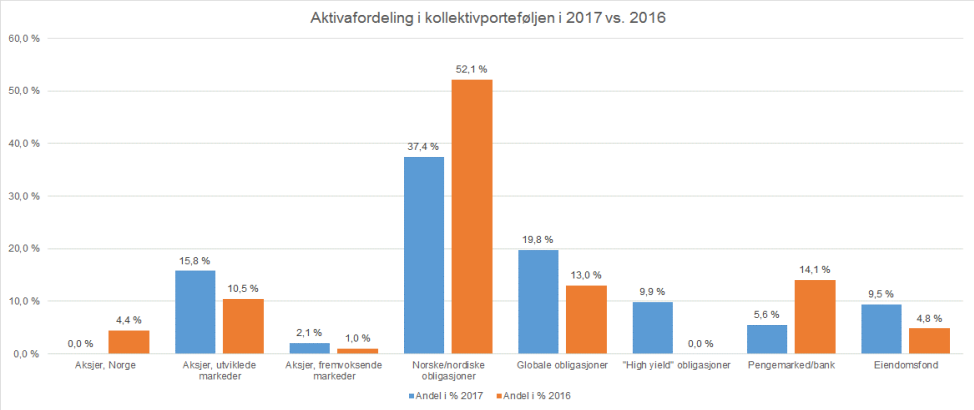

Aktivafordeling og resultater – kollektivporteføljen

Fordelingen av aktiva i kollektivporteføljen var per utgangen av 2017 som i figuren under:

Forvaltningen av porteføljen er i sin helhet utkontraktert til profesjonelle og anerkjente kapitalforvaltere. En andel av den norske/nordiske obligasjonsporteføljen og hele pengemarkeds-porteføljen er forvaltet diskresjonært av Storebrand Asset Management. Ellers er hele porteføljen plassert i bredt diversifiserte fond hos ulike forvaltere.

2017 var et svært bra år for å ta risiko i finansmarkedene. Utviklingen i verdensøkonomien var meget god, der både selskapenes inntjening og makroøkonomiske nøkkeltall for det meste overrasket på oppsiden. Dette medførte både stigende aksjemarkeder og inngang i kredittspreader. Sistnevnte forhold gjorde at inntjeningen ble god også i rentedelen av porteføljen til tross for det lave rentenivået.

Med en så god markedsutvikling som i 2017 lønte det seg å ta risiko, noe som kommer til uttrykk i figuren under. Bildet viser hvordan inntektene i kollektivporteføljen på ca. 207 millioner kroner var fordelt på de ulike aktivaklassene. Som man ser, sto aksjedelen av porteføljen for til sammen 47 % av inntektene selv om den bare utgjorde 18 % av porteføljen ved årsskiftet. Eiendom og høyrente-obligasjoner («high yield») er også aktivaklasser med noe risiko. Vi var fullt eksponert i dem kun i deler av 2017, men allikevel oppnådde de en avkastning omtrent tilsvarende deres andel av porteføljen. Avkastningen fra både norske/nordiske og globale obligasjoner utgjorde en betydelig mindre andel av samlet avkastning enn deres andel av allokeringen i porteføljen.

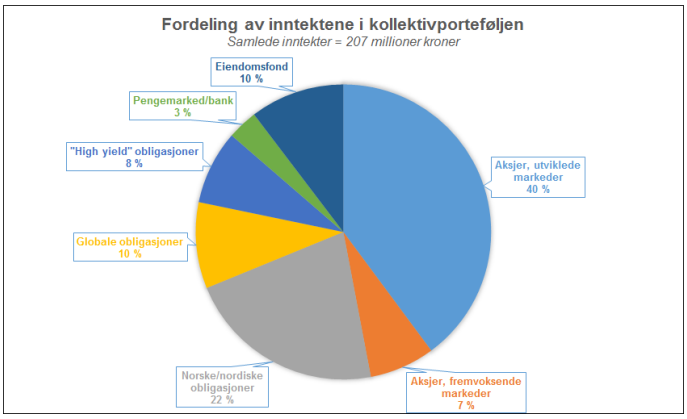

Tabellen under viser avkastningen i kollektivporteføljen sammenlignet med tidligere år. I bokført avkastning er urealiserte gevinster fratrukket:

	2017	2016	2015
Bokført avkastning	5,32 %	2,57 %	0,55 %
Verdijustert avkastning	5,97 %	4,54 %	1,28 %

Styret anser at avkastningen i 2017 var god og i tråd med hva man bør forvente gitt den moderate risikoeksponeringen i porteføljen.

Aktivafordeling og resultater – selskapsporteføljen

Figuren under viser sammensetningen av selskapsporteføljen ved utgangen av 2017:

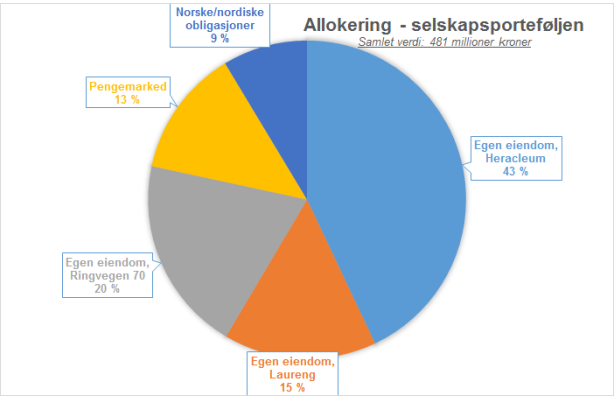

Som figuren viser, består selskapsporteføljen for en stor del av eiendommer som pensjonskassen eier direkte. Disse ble overdratt fra Tromsø kommune som tingsinnskudd i forbindelse med opprettelsen av pensjonskassen i 2014. Eiendommene står også for nesten all avkastningen i porteføljen med 36,7 millioner kroner av porteføljens samlede inntekter på 38,1 millioner kroner.

Inntektene fra eiendommene var fordelt mellom verdiendring med 22,1 millioner kroner og netto driftsinntekter på 14,7 millioner kroner. Verdien oppdateres årlig etter takst som i 2017 ble utført av Troms Takst AS. Driftsinntektene er leieinntekter fratrukket kostnader til drift og vedlikehold av eiendommene. Tromsø kommune er eneste leietaker på alle eiendommene.

Finansiell risiko

Styret har valgt en forvaltningsstrategi med forholdsvis moderat risiko. Med risiko menes i denne sammenheng sannsynligheten for tap i våre aktivas verdi i forhold til tilgjengelig bufferkapital. For å sikre en høyest mulig avkastning i forhold til det valgte risikonivå, har pensjonskassen bygd opp en forvaltningsportefølje som består av obligasjoner, aksjer, eiendom og bankinnskudd.

De ulike aktiva er i varierende grad utsatt for finansiell risiko. Aksjerisiko, eiendomsrisiko, kredittrisiko, renterisiko, valutarisiko og likviditetsrisiko er hovedformene for finansiell risiko disse plasseringene er utsatt for.

Aksje- og eiendomsrisiko

Risiko for tap på aksjer eller eiendom som følge av endringer i markedspriser på disse. Pensjonskassen har fastsatt allokeringsrammer for å begrense denne type risiko. Hva angår eiendomsrisiko vil denne i noen grad avdempes som følge av løpende leieinntekter, men til gjengjeld foreligger det en viss motpartsrisiko knyttet til leietakers betalingsevne.

Kredittrisiko

Med kredittrisiko menes risiko for at utsteder av en obligasjon misligholder sine forpliktelser. For å holde kredittrisikoen innenfor akseptable rammer, har styret fastsatt krav til kredittverdighet til investeringer som inngår i de finansielle porteføljer og forhåndsgodkjent forvalternes kredittvurderingssystem.

Porteføljen av høyrenteobligasjoner har høyest kredittrisiko. Her har styret fastsatt at kredittverdigheten til utstederne i hovedsak skal være i øvre ende blant utstedere i denne kategorien.

Forskrift om pensjonsforetak setter en maksimal begrensning mot enkeltutsteder på 4 prosent av forvaltningskapitalen.

Renterisiko

Renterisiko er risiko for verditap på rentebærende instrumenter, som obligasjoner og pengemarkedsplasseringer, på grunn av endringer i det generelle rentenivået. Høyere renter vil, alt annet likt, redusere omsetningsverdien av rentebærende instrumenter på kort sikt, men på den annen side gi høyere løpende avkastning på lengre sikt.

Pensjonskassen har fastsatt rammer for durasjon for å styre renterisikoen i porteføljen. Pensjonskassens forvaltere anvender renterelaterte derivater for å styre markedsrisikoen knyttet til obligasjonsporteføljen. Hensikten er å effektuere strategien på en mest mulig effektiv måte uten å øke risikoeksponeringen.

Valutarisiko

Valutarisiko er verdiendringer som følge av svingninger i valutakursene. Etter Forskrift om pensjonsforetak kan maksimalt 30 % av kollektivporteføljen være eksponert mot fremmed valuta. Tkp valutasikrer cirka 2/3 av aksjeporteføljen, mens øvrige utenlandske plasseringer er fullt ut valutasikret. Dermed er om lag 6 % av kollektivporteføljen eksponert mot svingninger i valutakursene.

Likviditetsrisiko

Pensjonskassen skal til enhver tid holde en likviditetsreserve som tilsvarer to måneders pensjonsutbetaling. Pensjonskassen kan på kort varsel omgjøre noe av sine investeringer til likviditet.

Likviditetsutviklingen gjennom 2017 er vist i kontantstrømoppstillingen. Netto kontantstrøm i 2017 var 50,9 millioner kroner og likviditetsbeholdningen per 31.12.2017 var 55,6 millioner kroner.

Risikostyring og soliditet

Det stilles strenge regulatoriske krav til hvordan kapitalen kan investeres, og hvordan pensjonskassen utøver sin forvaltning. Pensjonskassens finansielle risiko styres blant annet gjennom oppfølging og rapportering av etablerte overordnede mål knyttet til bufferkapitalutnyttelse i stresstest I og II, i tillegg til solvensmarginkrav.

Tkps solvensmarginalkapital var god ved utgangen av året. Denne består av egenkapital, risikoutjevningsfond og tilleggsavsetninger. Tromsø kommune tilførte 10 millioner kroner til innskutt egenkapital i 2017. Pensjonskassens opptjente egenkapital ble tilført 45,5 millioner kroner, i tillegg er fond for urealiserte gevinster (kursreguleringsfond) tilført 26,3 millioner kroner.

Solvensmargindekningen var på 357,1 prosent per 31.12.2017. Lovens minimumskrav er 100 %.

Finanstilsynet følger opp pensjonskassene hvert halvår ved stresstest. Den skal vise tapspotensialet i 99,5 av årene opp mot tilgjengelig kapital for å dekke disse tapene («bufferkapital»). I henhold til stresstesten for fjerde kvartal 2017 var Tkps bufferkapital 865 millioner kroner, mens samlet tapspotensiale var 777 millioner kroner. Dette tilsvarer en bufferkapitalutnyttelse på 90 %, som anses å være meget tilfredsstillende. Beregningene forutsetter at rentegarantipremier videreføres på dagens nivå.

Styret har fastsatt risikomål- og rammer for å bidra til å sikre at risikoene både innen forsikring og kapitalforvaltning bidrar til en akseptabel balanse mellom utvikling, avkastning og risiko. Etter pensjonskassens investeringsstrategi skal tiltak vurderes dersom bufferkapitalutnyttelsen overstiger

125 %, mens tiltak skal iverksettes hvis den overstiger 175 %. Tiltak kan være reduksjon av risiko eller egenkapitalinnskudd.

Risikorapportering

Styret har tilgang til rapporter som viser estimert utvikling i porteføljene på daglig basis, samt månedlige rapporter med avstemte verdier. Utviklingen i porteføljene gjennomgås i mer detalj i alle ordinære styremøter, altså minst fem ganger per år. I årlig styreseminar og noen av styremøtene har man dessuten mer detaljerte diskusjoner rundt enkeltelementer i porteføljene. Styret legger stor vekt på å videreutvikle sin kompetanse innen kapitalforvaltning.

Avkastningen som oppnås blir løpende målt i forhold til relevante referanseindekser. Stresstester utarbeides og drøftes i styret kvartalsvis. Styret har etablert avtale med Storebrand Asset Management om uavhengig overvåking og rapportering av kapitalforvaltningen i pensjonskassen.

Organisasjon, administrasjon og drift

Selskapsvedtekter

Selskapsvedtekter for Tkp ble vedtatt av styret 15.05.2014 og godkjent av Finanstilsynet 26.08.2014. Vedtektene er sist endret 02.09.2015. Finanstilsynet godkjente endringene 18.12.2015.

Forsikringsavtale/-vilkår

Forholdet mellom Tkp og forsikringstakerne (Tromsø kommune og øvrige foretak) er basert på forsikringsavtaler som regulerer ytelser og vilkår. Forsikringsvilkårene regulerer pensjonsrettigheter og finansiering av pensjonsforpliktelsene.

Administrasjon og drift

Pensjonskassen er en egen juridisk enhet med eget styre. Styret er pensjonskassens øverste organ. Etter Lov om finansforetak og finanskonsern § 8-4 (1) skal styret ha minst fem medlemmer der minst ett er eksternt, dvs. uten annen tilknytning til pensjonskassen eller medlemsforetakene. Videre skal minst ett medlem representere rettighetshaverne.

Styret består av:

Oppnevnt av kommunen:	Oddmund Åsen (leder - ekstern) Rolleiv Lind (nestleder) Bjørn-Gunnar Jørgensen Ellen Øseth (ekstern) Wenche Øverås (ekstern)
Valgt av og blant rettighetshaverne:	Fred Magne Johansen (Fagforbundet) Carl Sverre Hjembo (Fagforbundet)

Fordelingen mellom kjønn i styret er 2 kvinner og 5 menn. Styret er bevisst på de samfunnsmessige forventninger om tiltak for å fremme likestilling.

Styret har i 2017 avholdt 8 møter. Ett av møtene omhandlet kun én sak og ble gjennomført per e-post. Det har også vært avholdt et styreseminar over 2 dager i samarbeid med styret i Harstad kommunale pensjonskasse. Styret har holdt seg oppdatert på lovverk og andre rammebetingelser av betydning for pensjonskassens virksomhet gjennom deltakelse på interne og eksterne seminarer, samt løpende orienteringer i styremøtene.

Det er utbetalt 623.550 kroner i styrehonorarer i 2017.

Pensjonskassens revisor, PWC, deltok i to av styremøtene. Ansvarshavende aktuar, Johann Despriée, Aktuarfirmaet Lillevold & Partners AS, deltok i fire møter, herunder begge møtene revisor deltok i.

Ved utløpet av 2017 hadde pensjonskassen 2 fast ansatte medarbeidere. Begge er menn. Daglig leder er leid ut til Harstad kommunale pensjonskasse (Hkp) med 50 % av sin stilling, Tkp har dermed 1,5 årsverk internt. Intensjonen med samarbeidet med Hkp er gjensidig kompetanseutveksling og kostnadseffektiv drift.

Det er inngått avtale med Storebrand Pensjonstjenester AS (SP) om den forsikringstekniske administrasjonen av pensjonskassen. Avtalen inkluderer medlemsadministrasjon, utbetaling av pensjoner, regnskap og aktuartjenester. SP har utkontraktert regnskap til BDO og aktuartjenester til Lillevold & Partners (L&P). I 2017 har Johann Despriée i L&P vært pensjonskassens ansvarshavende aktuar. Denne funksjonen er overtatt av Isabelle Graasvoll i L&P per 1.1.2018.

Innen kapitalforvaltning har pensjonskassen inngått hovedforvalteravtale med Storebrand Asset Management AS. Avtalen inkluderer rapportering, avkastningsmåling, kontroll av etterlevelse av lover, forskrifter og interne strategier, samt forvaltning av en vesentlig andel av pensjonskassens verdipapirportefølje. Videre er det inngått avtale med Gabler Investment Consulting om rådgivning knyttet til utarbeidelse av investeringsstrategi og produktutvelgelse.

Magne Sem i PWC er ansvarlig revisor for pensjonskassen.

Samfunnsansvar

Tkps virksomhet forurenser ikke det ytre miljø.

Pensjonskassens samfunnsansvar er i første rekke å levere offentlig tjenestepensjon på en kostnadseffektiv måte.

Tkps etiske grunnlag for kapitalforvaltningen er i utgangspunktet lagt opp etter samme prinsipper som gjelder for Statens Pensjonsfond Utland. Styret har også vedtatt egne bestemmelser som følger:

> *«Pensjonskassens midler skal investeres gjennom forvaltere som søker å investere i selskaper som overholder menneskerettigheter, arbeidstageres rettigheter og korrupsjonslovgivning, samt har en miljømessig bærekraftig forretningsførsel, og som ikke er involvert i produksjon av tobakk eller kontroversielle våpen som landminer, klasevåpen og atomvåpen, eller annen uakseptabel forretningsførsel. Kriteriene skal baseres på anerkjente standarder som for eksempel FNs Global Compact-prinsipper, OECDs retningslinjer for multinasjonale selskaper, internasjonale ILO-konvensjoner, Ottawa-avtalen (landminer) og Klimakonvensjonen.»*

Pensjonskassen har en regelmessig vurdering og oppfølging av Tkps kapitalforvalteres kriterier på dette området.

Internkontroll og risikostyring

Risikostyringen blir fulgt opp gjennom internkontrollrutiner. Pensjonskassen har kartlagt de vesentligste risikoene knyttet til følgende overordnede målsettinger:

- Målrettet, sikker og effektiv drift
- Tilfredsstillende avkastning
- Utvikle og bevare tilstrekkelig kompetanse
- Risikostyring, samt pålitelig intern og ekstern rapportering
- Etterlevelse av lover, forskrifter og interne retningslinjer

Risikoene er vurdert med sannsynlighet og konsekvens, og kontrolltiltak er beskrevet. Avvik registreres og følges opp fortløpende. Styret har i 2017 gjennomgått dokumentasjonen med bakgrunn i daglig leders faste rapport om internkontroll.

Videre drift

Årsregnskapet er ført etter gjeldende lover og forskrifter for pensjonskasser. Pensjonskassens eiendeler og gjelde er beregnet og verdsatt ut fra disse bestemmelsene.

Det er etter regnskapsårets slutt ikke inntruffet forhold av vesentlig betydning for pensjonskassens resultat og stilling. Styret mener at årsregnskapet gir et rettvisende bilde av pensjonskassens eiendeler og gjeld, finansielle stilling og resultat.

Regnskapet er avlagt under forutsetning om fortsatt drift og at pensjonskassen drives videre under gjeldende regelverk og rammebetingelser.

Styret i Tromsø kommunale pensjonskasse, 15. mars 2018

Oddmund Åsen
Styreleder

Rolleiv Lind
Nestleder

Wenche Øverås

Ellen Øseth

Bjørn-Gunnar Jørgensen

Carl Sverre Hjembo

Fred Magne Johansen

Erling Høyer-Pettersen
Daglig leder

Tromsø Kommunale Pensjonskasse

RESULTATREGNSKAP	Note	31.12.2017	31.12.2016
TEKNISK REGNSKAP			
1. Premieinntekter			
1.1 Forfalte premier, brutto	27	285 492 760	332 062 284
1.2 Avgitte gjenforsikringspremier		-115 000	-122 000
1.3 Overføring av premiereserve og pensjonskapital mv. fra andre forsikringsforetak/pensjonsforetak	2	0	19 251 923
Sum premieinntekter for egen regning		**285 377 760**	**351 192 207**
2. Netto inntekter fra investeringer i kollektivporteføljen			
2.2 Renteinntekt og utbytte mv. på finansielle eiendeler		96 280 000	58 842 158
2.4 Verdiendringer på investeringer		26 339 418	62 086 845
2.5 Realisert gevinst og tap på investeringer		84 388 776	15 990 102
Sum netto inntekter fra investeringer i kollektivporteføljen		**207 008 194**	**136 919 104**
4. Andre forsikringsrelaterte inntekter		**1 474 722**	**720 425**
5. Pensjoner			
5.1 Utbetalte pensjoner			
5.1.1 Brutto	32	-103 804 041	-112 677 770
Sum pensjoner		**-103 804 041**	**-112 677 770**
6. Resultatførte endringer i forsikringsforpliktelser - kontraktsfastsatte forpliktelser			
6.1 Endring i premiereserve mv.			
6.1.1 Endring i premiereserve mv., brutto	23	-170 931 152	-203 192 186
6.2 Endring i tilleggsavsetninger	23	-88 964 779	0
6.3 Endring i kursreguleringsfond	23	-26 339 418	-62 086 845
6.4 Endring i premiefond, innskuddsfond og fond for regulering av pensjoner mv.			
6.4.1 Endring i premiefond	23	-8 836 879	-45 321 823
Sum resultatførte endringer i forsikringsforpliktelser - kontraktsfastsatte forpliktelser		**-295 072 228**	**-310 600 854**
8. Midler tilordnet forsikringskontraktene – kontraktsfastsatte forpliktelser			
8.2 Risikoresultat tilordnet forsikringskontraktene		-60 661 740	-23 337 471
Sum midler tilordnet forsikringskontraktene – kontraktsfastsatte forpliktelser		**-60 661 740**	**-23 337 471**
9. Forsikringsrelaterte driftskostnader			
9.1 Forvaltningskostnader		-4 630 649	-1 389 299
9.2 Forsikringsrelaterte administrasjonskostnader		-11 346 977	-9 284 178
Sum forsikringsrelaterte driftskostnader		**-15 977 627**	**-10 673 476**
10. Andre forsikringsrelaterte kostnader		**-44 459**	**-18 552**
11. Resultat av teknisk regnskap		**18 300 581**	**31 523 613**

Tromsø Kommunale Pensjonskasse

RESULTATREGNSKAP	Note	31.12.2017	31.12.2016
IKKE-TEKNISK REGNSKAP			
12. Netto inntekter fra investeringer i selskapsporteføljen			
12.2 Renteinntekt og utbytte mv. på finansielle eiendeler		964 177	1 056 283
12.3 Netto driftsinntekt fra eiendom		14 669 219	24 422 718
12.4 Verdiendringer på investeringer		-93 615	18 974
12.4 Verdiendringer på investeringseiendom	14	22 077 136	37 184 492
12.5 Realisert gevinst og tap på investeringer		494 109	21 365
Sum netto inntekter fra investeringer i selskapsporteføljen		**38 111 026**	**62 703 831**
14. Forvaltningskostnader og andre kostnader knyttet til selskapsporteføljen			
14.1 Forvaltningskostnader		-61 180	0
14.2 Andre kostnader		-3 439	-1 765
Sum forvaltningskostnader og andre kostnader knyttet til selskapsporteføljen		**-64 619**	**-1 765**
15. Resultat av ikke-teknisk regnskap		**38 046 407**	**62 702 066**
16. Resultat før skattekostnad		**56 346 988**	**94 225 679**
17. Skattekostnader	4, 5	**-12 532 313**	**-23 990 479**
18. Resultat før andre resultatkomponenter		**43 814 675**	**70 235 200**
19.3 Aktuarielle gevinster og tap på ytelsesbaserte pensjonsordninger – ytelser til ansatte	12	112 766	0
19. Andre resultatkomponenter		**112 766**	**0**
20. Totalresultat		**43 927 441**	**70 235 200**
Avkastning til risikoutjevningsfond		1 732 531	399 978
Overført til risikoutjevningsfond		993 440	23 337 471
Overført til annen opptjent egenkapital		41 201 470	46 497 751
Sum overføringer		**43 927 441**	**70 235 200**

Tromsø Kommunale Pensjonskasse

BALANSE	Note	31.12.2017	31.12.2016
EIENDELER			
EIENDELER I SELSKAPSPORTEFØLJEN			
2. Investeringer			
2.1 Bygninger og andre faste eiendommer			
2.1.1 Investeringseiendommer	14	363 000 000	339 000 000
2.4 Finansielle eiendeler som måles til virkelig verdi			
2.4.2 Obligasjoner og andre verdipapirer med fast avkastning inkl. opptjente renter	8	100 173 118	2 047 261
2.4.3 Utlån og fordringer	6	402 828	2 046
Sum investeringer		**463 575 947**	**341 049 308**
3. Fordringer			
3.2 Andre fordringer		11 903 034	39 576 560
Sum fordringer		**11 903 034**	**39 576 560**
4. Andre eiendeler			
4.1 Anlegg og utstyr		34 751	0
4.2 Kasse, bank		5 071 705	3 570 457
Sum andre eiendeler		**5 106 455**	**3 570 457**
5. Forskuddsbetalte kostnader og opptjente ikke mottatte inntekter			
5.2 Andre forskuddsbetalte kostnader og opptjente ikke mottatte inntekter		26 952	176 514
Sum forskuddsbetalte kostnader og opptjente ikke mottatte inntekter		**26 952**	**176 514**
Sum eiendeler i selskapsporteføljen		**480 612 388**	**384 372 839**
EIENDELER I KUNDEPORTEFØLJENE			
6. Investeringer i kollektivporteføljen			
6.3 Finansielle eiendeler som måles til amortisert kost			
6.3.2 Utlån og fordringer		21 275 077	0
6.4 Finansielle eiendeler som måles til virkelig verdi			
6.4.1 Aksjer og andeler (inkl. aksjer og andeler målt til kost)	7	1 012 437 655	696 116 240
6.4.2 Obligasjoner og andre verdipapirer med fast avkastning inkl. opptjente renter	8	2 664 107 127	2 699 668 551
6.4.3 Utlån og fordringer	6	65 992 155	3 724 779
6.4.4 Finansielle derivater	9	8 398 726	12 092 964
Sum investeringer i kollektivporteføljen		**3 772 210 739**	**3 411 602 535**
SUM EIENDELER		**4 252 823 127**	**3 795 975 374**

Tromsø Kommunale Pensjonskasse

BALANSE	Note	31.12.2017	31.12.2016
EGENKAPITAL OG FORPLIKTELSER			
10. Innskutt egenkapital	15	**282 475 287**	**272 475 287**
11. Opptjent egenkapital			
11.1 Risikoutjevningsfond	23	42 026 758	39 300 787
11.2 Annen opptjent egenkapital - opptjent egenkapital		119 993 918	78 792 448
Sum opptjent egenkapital		**162 020 676**	**118 093 234**
13. Forsikringsforpliktelser - kontraktsfastsatte forpliktelser			
13.1 Premiereserve mv	23, 25	3 366 403 303	3 135 803 851
13.2 Tilleggsavsetninger	23, 25	148 065 362	59 100 583
13.3 Kursreguleringsfond	23, 25	115 166 352	88 826 934
13.4 Premiefond, innskuddsfond og fond for regulering av pensjoner mv.	23, 25, 26	98 410 191	88 570 381
Sum forsikringsforpliktelser – kontraktsfastsatte forpliktelser		**3 728 045 207**	**3 372 301 749**
15. Avsetninger for forpliktelser			
15.1 Pensjonsforpliktelser o.l.		631 456	0
15.2 Forpliktelser ved skatt			
15.2.1 Forpliktelser ved periodeskatt	4	117 398	22 118
15.2.2 Forpliktelser ved utsatt skatt	4,5	38 439 904	26 002 871
15.3 Andre avsetninger for forpliktelser		178 211	21 101
Sum avsetninger for forpliktelser		**39 366 969**	**26 046 090**
16. Forpliktelser			
16.1 Finansielle derivater		1 913 452	3 904 320
16.3 Andre forpliktelser		24 521 848	1 579 169
Sum forpliktelser		**26 435 300**	**5 483 489**
17. Påløpte kostnader og mottatte ikke opptjente inntekter			
17.2 Andre påløpte kostnader og mottatte, ikke opptjente inntekter		14 479 689	1 575 524
Sum påløpte kostnader og mottatte, ikke opptjente inntekter		**14 479 689**	**1 575 524**
SUM EGENKAPITAL OG FORPLIKTELSER		**4 252 823 127**	**3 795 975 374**

Tromsø, 15. mars 2018

I styret for Tromsø kommunale pensjonskasse

Rolleiv Olav Lind

Oddmund Edvard Asen
Styrets leder

Wenche Øverås

Bjørn-Gunnar Jørgensen

Ellen Øseth

Carl Sverre Hjembo

Fred Magne Johansen

Erling Høyer-Pettersen
Daglig leder

Tromsø Kommunale Pensjonskasse

Oppstilling av endringer i egenkapital.
31.12.2017

	Annen innskutt egenkapital	Opptjent egenkapital			Sum egenkapital
		Risiko-utjevnings-fond	Opptjent egenkapital	Sum opptjent egenkapital	
Egenkapital pr. 31.12.2015	**272 000 000**	**15 563 338**	**32 294 697**	**47 858 034**	**319 858 034**
Resultat før andre resultatkomp.			70 235 200	70 235 200	**70 235 200**
Andre resultatkomponenter			0	0	**0**
Totalresultat			70 235 200	70 235 200	**70 235 200**
Endring i risikoutjevningsfond		23 737 449	-23 737 449	0	**0**
Sum disponeringer		**23 737 449**	**46 497 751**	**70 235 200**	**70 235 200**
Endring i innskutt egenkapital	475 287				**475 287**
Egenkapital pr. 31.12.2016	**272 475 287**	**39 300 787**	**78 792 448**	**118 093 234**	**390 568 521**
Resultat før andre resultatkomp.			43 814 675	43 814 675	**43 814 675**
Andre resultatkomponenter			112 766	112 766	**112 766**
Totalresultat			43 927 441	43 927 441	**43 927 441**
Endring i risikoutjevningsfond		2 725 971	-2 725 971	0	**0**
Sum disponeringer		**2 725 971**	**41 201 470**	**43 927 441**	**43 927 441**
Endring i innskutt egenkapital	10 000 000				**10 000 000**
Egenkapital pr. 31.12.17	**282 475 287**	**42 026 758**	**119 993 918**	**162 020 676**	**444 495 963**
	(A)			(B)	(A + B)

Tromsø Kommunale Pensjonskasse

KONTANTSTRØMOPPSTILLING	2017	2016
Innbetalte premier	301 804 400	281 292 647
Utbetalt gjenforsikring	-115 000	-122 000
Utbetale pensjoner	-111 060 560	-106 622 283
Innbetalinger refusjoner	12 373 196	14 794 199
Utbetalinger refusjoner	-5 103 870	-4 443 935
Innbetalinger vedrørende driften	37 884 987	33 884 739
Innbetalinger ved tilflytning	0	0
Innbetalinger av renter	90 956 726	51 232 856
Utbetalinger av renter	-3 439	-1 765
Innbetalinger av utbytte	8 221 618	6 525 058
Utbetalinger vedrørende drift av eiendommene	-15 651 918	-7 632 777
Utbetalinger vedrørende driften for øvrig	-14 634 418	-10 377 739
Netto kontantstrøm av oprasjonelle aktiviteter (A)	**304 671 722**	**258 529 001**
Realisert gevinst ved salg av investeringer	128 592 925	15 455 651
Realisert tap ved salg av investeringer	-43 710 040	555 816
Netto inn-/utbetalinger ved kjøp/salg av investeringer	-348 651 007	-340 909 633
Netto kontantstrøm fra investeringsaktiviteter (B)	**-263 768 122**	**-324 898 166**
Innbetaling av kjernekapital	10 000 000	475 287
Netto kontantstrøm fra finansieringsaktiviteter (C)	**10 000 000**	**475 287**
Netto kontantstrøm i perioden (A+B+C)	**50 903 600**	**-65 893 878**
Likviditetsbeholdning pr. 01.01	**4 665 311**	**70 559 189**
Likviditetsbeholdning pr. 31.12	**55 568 911**	**4 665 311**

Tromsø Kommunale Pensjonskasse

NOTE 1: REGNSKAPSPRINSIPPER

Generelt

Regnskapet er satt opp i samsvar med god regnskapssskikk, regnskapsloven og forskrift av 20. desember 2011 nr. 1457 om årsregnskap for pensjonsforetak. For pensjonsforetak kommer reglene i IFRS til anvendelse der dette fremgår årsregnskapsforskriften. Dette gjelder blandt annet ved innregning og måling av finansielle instrumenter og forsikringsforpliktelser. Noteopplysningene er utarbeidet etter årsregnskapsforskriftens kapittel 5.

Investeringseiendommer

Eiendommer som leies ut er klassifisert som investeringseiendommer.

Investeringseiendommer vurderes til virkelig verdi. Verdien vurderes på rapporteringstidspunkt. Endringer i verdi føres over resultatregnskapet.

Skatt

Skattekostnaden i resultatregnskapet består av betalbar skatt og endring i utsatt skatt. Utsatt skatt og utsatt skattefordel er beregnet på forskjeller mellom regnskapsmessig og skattemessig verdi på eiendeler og gjeld. Evt. utsatt skatt balanseføres som gjeld.

Forsikringsmessige forhold

Regnskapsstandarden omhandler regnskapsmessig behandling av forsikringskontrakter. Pensjonskassens forsikringskontrakter omfattes av standarden. De regnskapsmessige avsetningene knyttet til forsikringskontrakter er i utgangspunktet forankret i norsk særlovgivning.

Premieinntekter

Netto premieinntekter omfatter årets forfalte premie. Forhåndsprising av premie for rentegaranti, administrasjon og fortjeneste er inkludert i premieinntektene.

Utbetalte erstatninger

Erstatninger for egen regning omfatter utbetalte pensjoner fratrukket fraflyttede premiereserver og endring i erstatningsavsetning. Avsetning for ikke-ferdigbehandlede eller ikke-utbetalte erstatninger ivaretas ved avsetninger.

Overføring av premiereserve m.v. (flytting)

Overføring av premiereserve ved flytting av forsikringer mellom forsikringsselskaper føres over resultatregnskapet under posten netto premieinntekter for mottatte reserver og erstatninger for egen regning for avgitte reserver. Kostnads-/inntektsføringen skjer på det tidspunktet risikoen overføres. På samme tidspunkt reduseres/økes premiereserven i forsikringsmessige avsetninger tilsvarende. Flyttebeløpet inkluderer også kontraktenes andel av tilleggsavsetning, kursreguleringsfond og årets resultat. Tilflyttede tilleggsavsetninger vises ikke under premieinntekter, men under posten endringer i forsikringsmessige avsetninger. Flyttebeløpene klassifiseres som kortsiktig fordring/ gjeld til oppgjør finner sted. Oppgjørsrenten ved flytting føres under regnskapslinjene andre inntekter og kostnader.

Resultat til forsikringskundene

Garantert avkastning på premiereserven og premiefondet samt øvrig avkastning til kundene resultatføres under posten garantert avkastning og tildeling til forsikringskundene.

Premiereserve mv.

Premiereserven er beregnet som kontantverdien av opptjente pensjonsforpliktelser i pensjonskassen.

Ved beregning av premiereserven er det benyttet samme forutsetninger som ligger til grunn for premien for de enkelte forsikringsavtalene, dvs. samme dødelighets- og uføresannsynligheter, rentegrunnlag og kostnadssatser. Premietariffene bygger på observert nivå for dødelighet og uførhet i samfunnet, tillagt sikkerhetsmarginer som blant annet inkluderer en forventing om fremtidig utvikling på området.

Den avsatte premiereserven inneholder avsetning til dekning av fremtidige administrasjonskostnader inklusiv oppgjørskostnader (administrasjonsreserve). For fullt betalte poliser, inklusive fripoliser, er kontantverdien av de forventede fremtidige administrasjonskostnader avsatt fullt ut i premiereserven.

Tilleggsavsetninger

For å sikre soliditeten i livsforsikring, har pensjonskassen anledning til å foreta tilleggsavsetninger i forsikringsfondet. Den maksimale tilleggsavsetningen er satt til 12% av premiereservene.

Tilleggsavsetningen er en betinget kundetildelt avsetning som skal føres i resultatregnskapet som en pliktig avsetning og reduserer dermed årsresultatet. Tilleggsavsetning kan benyttes til dekning av den enkeltes kundes renteunderskudd ved garantert avkastning og føres i resultatregnskapet i posten til/ fra tilleggsavsetning. Det som kan trekkes er begrenset oppad til ett års rentegaranti.

Premiefond
Premiefondet inneholder forskuddsbetalte premier "etter skatteloven" fra sponsor og tilført garantert rente. Innbetaling og uttak føres ikke over resultatregnskapet, men direkte mot balansen.

Kursreguleringsfond
Årets netto urealisert gevinst / tap på finansielle eiendeler i kollektivporteføljen til virkelig verdi føres mot kursreguleringsfondet i balansen og inngår således ikke i årets resultat. Dersom denne porteføljen av finansielle omløpsmidler viser en akkumulert netto mindreverdi kostnadsføres dette tapet. Dersom finansielle omløpsmidler vurderes til å ha et konstatert varig verditap blir verdiendringen på disse papirene resultatført.

Risikoutjevningsfond
Det er anledning til å avsette inntil 50 prosent av risikoresultatet til risikoutjevningsfond til dekning av eventuelt fremtidig negativt risikoresultat. Risikoutjevningsfondet inngår som en del av egenkapitalen.

Tilstrekkelighetstest
En tilstrekkelighetstest skal utføres for å kontrollere om nivået på avsetningene til premiereservene og erstatningsreservene står i forhold til forpliktelsene ovenfor kundene. Eventuelt negativ avvik mellom opprinnelig avsetning og tilstrekkelighetstesten medfører avsetning for uavløpt risiko (premieavsetning).

Definisjon av virkelig verdi
Virkelig verdi er det beløp en eiendel kan omsettes for eller en forpliktelse gjøres opp med i en transaksjon på armlengdes avstand mellom velinformerte og uavhengige parter. For finansielle eiendeler som er notert på børs eller annen regulert markedsplass hvor det skjer regelmessige handler, settes virkelig verdi til kjøpskurs på siste handelsdag frem til og med balansedagen, og for en eiendel som skal anskaffes eller en forpliktelse som innehas, salgskurs.

For finansielle eiendeler som ikke er notert på børs eller annen regulert markedsplass hvor det skjer regelmessige handler, settes virkelig verdi til beste estimat i fra forvalter, årsoppgave eller til VPS kursen pr. 31.12.

Verdifall på og tapsutsatte finansielle eiendeler
For finansielle eiendeler som ikke er regnskapsført til virkelig verdi vurderes det om det finnes objektive indikasjoner på at en finansiell eiendel eller en gruppe av finansielle eiendeler har falt i verdi.

Dersom det foreligger objektive indikasjoner på at et tap ved verdifall, har påløpt, reduseres eiendelens balanseførte verdi. Tapsbeløpet innregnes i resultatet.

Klassifikasjon og måling av finansielle eiendeler og gjeld
Finansielle eiendeler klassifiseres i en av de etterfølgende kategorier;
- til virkelig verdi over resultatet etter virkelig verdi opsjonen
- investeringer som holdes til forfall

Til virkelig verdi over resultatet etter virkelig verdi opsjon
Ved første gangs innregning kan alle finansielle eiendeler og forpliktelser klassifiseres til virkelig verdi over resultatet dersom de finansielle eiendelene inngår i en portefølje som løpende måles og rapporteres til virkelig verdi

Finansielle eiendeler som aksjer, andeler, obligasjoner og fordringer på kredittinstitusjoner klassifiseres til virkelig verdi over resultatet og måles til virkelig verdi på balansetidspunktet. Endringer i virkelig verdi føres over resultatregnskapet.

Finansielle deivater
Et finansielt derivat er en kontrakt som har følgende tre kjennetegn:
* Derivatets verdi endres som reaksjon på endringer i en nærmere angitt rentesats, pris på finansielle instrumenter, råvarepris, valutakurs, en indeks for priser eller satser, kredittverdighet eller kredittindeks, eller en annen variabel (ofte kalt "underliggende")

*Det kreves ingen innledende nettoinvestering eller en innledende nettoinvestering som er mindre enn det som ville kreves for andre typer kontrakter som forventes å ha en tilsvarende reaksjon på endringer i markedsfaktorer

*Det skal gjøres opp på et framtidig tidspunkt

Finansielle derivater klassifiseres i kategorien til virkelig verdi over resultatet etter virkelig verdi opsjonen i samsvar med IAS 39 og vurderes til virkelig verdi.

Regnskapsføring av derivater som sikring
Pensjonskassen benytter seg av virkelig verdi sikring. Derivater som faller inn under denne kategorien regnskapsføres til virkelig verdi over resultatet.

Tromsø Kommunale Pensjonskasse

NOTE 2: OVERFØRING AV PREMIERESERVER/TILLEGGSAVSETNINGER

	2017		2016	
	Beløp	Antall	Beløp	Antall
Linje 1.3 gjelder overføring av premiereserve og pensjonskapital mv. fra andre forsikringsforetak/pensjonsforetak	0	0	19 251 923	277
Linje 5.2 Gjelder overføring av premiereserve, pensjonskapital mv. og tilleggsavsetninger til andre forsikringsforetak/ pensjonsforetak av enkeltpersoner fra pensjonskassen ved fratredelse	0	0	0	0
Linje 6.5 Gjelder overføring av tilleggsavsetninger fra andre forsikringsforetak/pensjonsforetak	0	0	0	0

NOTE 3: REVISJONSHONORAR

(beløp i hele kroner inkl. mva)	2017	2016
Lovpålagt revisjon	195 000	78 750
Andre attestasjonstjenester	46 250	43 750
Skatterådgivning	0	0
Andre tjenester utenfor revisjon	0	0
Sum	**241 250**	**122 500**

NOTE 4: SKATTEKOSTNAD

	2017	2016
Resultat før skattekostnad	56 346 988	94 225 679
+/- Permanente forskjeller	66 100	69 502
+/- Endring i midlertidige forskjeller	-13 821 744	-35 181 961
Tilbakeføring av urealiserte gevinster/tap	-26 245 803	-62 105 818
- Fremførbart underskudd	-16 345 541	0
Årets skattegrunnlag	0	-2 992 598
Skattesats	25 %	25 %
Skatt	0	0
+/- Kildeskatt	0	0
+/- Godtgjørelse norsk aksjeutbytte	0	0
+/- Godtgjørelse norsk aksjeutbytte tidl. år	0	0
Formuesskatt	117 398	22 118
Betalbar skatt	117 398	22 119
Skattekorreksjoner tidligere år	-22 119	-12 366
Utsatt skatt netto endring	12 437 033	23 980 726
Skattekostnad	12 532 312	23 990 479

NOTE 5: UTSATT SKATTEFORDEL OG UTSATT SKATT

Midlertidige forskjeller	2017		2016		Netto endring
	Skatte-økende	Skatte-reduserende	Skatte-økende	Skatte-reduserende	
Risikoutjevningsfond	42 026 758	0	39 300 787	0	2 725 971
Maskiner og utstyr (snefreser)	10 785		0		10 785
Pensjonsforpliktelse, endring i netto forpliktelse		631 456			-631 456
Investeringseiendom	41 408 936	0	29 692 492	0	11 716 444
Sum midlertidige forskjeller	83 446 479	631 456	68 993 279	0	13 821 744
Fremførbart underskudd	0	1 174 394	0	17 519 935	16 345 541
Midlertidige forskjeller omløpsmidler	114 656 048	510 304	88 826 934	416 689	25 735 499
Utligning	-2 316 154	-2 316 154	-14 507 942	-14 507 942	0
Opp-/nedskrivning anleggsmidler	0	0	0	0	0
Netto midlertidige forskjeller	195 786 372	0	143 312 270	0	55 902 784
Risikoutjevningsfond - beregner ikke utsatt skatt	-42 026 758		-39 300 787		-2 725 971
Begrensning i utsatt skattefordel	0		0		0
Grunnlag balanseføring	153 759 615	0	104 011 484	0	53 176 813
Skattesats	25 %	25 %	25 %	25 %	
Utsatt skatt/skattefordel	38 439 904		26 002 871		12 437 033
Begrensning i utsatt skattefordel	0		0		0
Endring utsatt skatt/skattefordel	38 439 904		26 002 871		12 437 033

NOTE 6: UTLÅN OG FORDRINGER

	Kollektivportefølje	Selskapsportefølje	Sum
Mellomværende megler	15 187 663	1 631	15 189 294
Forvaltningskonto / plasseringskonto	50 535 874	1 416	50 537 290
Tilgodehavende Storebrand Liv	268 619	0	268 619
Andre kortsiktige fordringer	0	399 781	399 781
	65 992 155	**402 828**	**66 394 984**

2.4.3 Utlån og fordringer	Selskapsportefølje	402 828
6.4.3 Utlån og fordringer	Kollektivportefølje	65 992 155
Sum		**66 394 984**

NOTE 7: AKSJER OG ANDELER

	Antall	Anskaffelseskost	Virkelig verdi	Nivå
Norske fondsandeler				
Storebrand Eiendomsfond Norge KS	140 846 434	152 834 353	175 517 192	2
Storebrand Global Multifactor	105 056	192 429 982	235 606 325	2
Storebrand Global Indeks	69 811	140 765 628	177 285 709	2
Aberdeen Eiendomsfond Norge I AS	973 524	594 292	598 231	2
Aberdeen Eiendomsfond Norge 1 KS	285	174 736 277	176 996 391	2
Sum norske fondsandeler		**661 360 532**	**766 003 848**	
Utenlandske fondsandeler				
Ardevora Global Long-Only Equity SRI Fund	136 197 399	159 530 641	170 205 890	2
Aberdeen Global - SRI Emerging Markets Equity Fund	849 735	72 381 566	76 227 917	2
Sum utenlandske fondsandeler		**231 912 207**	**246 433 807**	
Totalt aksjer og aksjefondsandeler		**893 272 739**	**1 012 437 655**	
Herav børsnoterte norske		661 360 532	764 133 890	
herav børsnoterte utenlandske		231 912 207	246 433 807	

Beskrivelse av nivåene	Nivå
Aktiv marked	1
Avledet av aktiv marked	2
Ikke aktiv marked	3

2.4.1 Aksjer og andeler (inkl. aksjer og andeler målt til kost)	Selskapsportefølje	0
6.4.1 Aksjer og andeler (inkl. aksjer og andeler målt til kost)	Kollektivportefølje	1 012 437 655
Sum		**1 012 437 655**

NOTE 8: SERTIFIKATER OG OBLIGASJONER

Obligasjoner og Sertifikater til virkelig verdi	Sertifikater	Obligasjoner	SUM	Nivå
Virkelig verdi	18 003 695	854 613 972	872 617 667	
Herav børsnotert	18 003 695	834 077 978	852 081 673	1
Anskaffelseskost	18 003 695	849 932 032	867 935 726	2
Anskaffelseskost dagskurs	18 003 695	849 932 032	867 935 726	
Pålydende verdi	18 003 695	847 000 000	865 003 695	
Opptjent ikke forfalt rente	74 607	1 735 458	1 810 065	
Sum grunnlag for sektorfordeling og og valutafordeling	**18 078 302**	**856 349 430**	**874 427 732**	
Selskapsobligasjoner	0	603 411 295	603 411 295	
Stat- og statsgaranterte obligasjoner	18 003 695	36 218 865	54 222 559	
Verdipapiriserte obligasjoner	0	214 983 813	214 983 813	
Sum	**18 003 695**	**854 613 972**	**872 617 667**	
Modifisert durasjon			1,99	
Gjennomsnittlig effektiv rente (basert på virkelig verdi)			1,96 %	
NOK	**18 078 302**	**856 349 430**	**874 427 732**	

Rentefond	Antall	Anskaffelses kost	Virkelig verdi	Nivå
DNB Obligasjon III	33 604,3068	351 444 277	343 673 142	2
Pimco GIS Global Bond ESG Fund NOK	23 623 663,7520	239 316 279	243 796 210	2
Storebrand Global Kreditt IG	243 293,8153	271 409 047	246 839 117	2
DNB High Yield	81 464,3267	87 318 763	93 055 886	2
Holberg Kreditt	790 143,2955	88 271 641	91 723 231	2
Alfred Berg Nordic Investment Grade Mid Duration	3 400 000,0000	340 000 000	339 932 000	2
Bluebay Global High Yield ESG Bond Fund - I - NOK	176 306,8190	176 889 751	183 337 935	2
Storebrand Global Obligasjon	22 922,7616	247 093 006	247 321 873	2
Sum rentefond		**1 801 742 764**	**1 789 679 395**	
Sum obligasjoner, sertifikater og andeler			**2 664 107 127**	
Justering mellom porteføljene			0	
SUM			**2 664 107 127**	

Rentefond Selskapsportefølje	Antall	Anskaffelses kost	Virkelig verdi	Nivå
Storebrand Likviditet	6 003,7864	60 683 422	60 181 118	2
Alfred Berg Nordic Investment Grade Mid Duration	400 000,0000	40 000 000	39 992 000	2
Sum rentefond		**100 683 422**	**100 173 118**	
Justering mellom porteføljene			0	
SUM			**100 173 118**	

For det enkelte rentepapir er det beregnet effektiv rente basert på papirets observerte markedskurs. For rentepapirer uten observerte markedskurser er effektiv rente beregnet på grunnlag av rentebindingstid og klassifisering av det enkelte papir m.h.t. likviditet og kredittrisiko. Sammenvektingen til gjennomsnittlig effektiv rente for totalbeholdningen er gjort med det enkelte papirs andel av total rentefølsomhet som vekter.

Obligasjoner og sertifikater er verdsatt til børskurs, offentlig kursliste eller siste kjente omsetningsverdi.
Virkelig verdi inkluderer opptjente ikke forfalte renter

2.4.2 Obligasjoner og andre verdipapirer med fast avkastning inkl. opptjente renter	Selskapsportefølje	100 173 118
6.4.2 Obligasjoner og andre verdipapirer med fast avkastning inkl. opptjente renter	Kollektivportefølje	2 664 107 127
Sum		**2 764 280 245**

NOTE 9: FINANSIELLE DERIVATER

Finansielle derivater klassifisert som omløpsmidler/kortsiktig gjeld	Netto nominelt volum	Brutto nominelt volum	Markedsverdi	Nivå
Renteswapper	1 296 554 406	1 296 554 406	-1 913 452	1
Sum rentederivater	**1 296 554 406**	**1 296 554 406**	**-1 913 452**	
Valutaterminer	-852 002 049	1 453 843 874	5 294 082	1
Sum valutaderivater	**-852 002 049**	**1 453 843 874**	**5 294 082**	
Opptjente ikke forfalte renter på renteswapper			3 104 644	
Sum derivater	**444 552 357**	**2 750 398 280**	**6 485 274**	

2.4.4 Finansielle derivater	Selskapsportefølje	0
6.4.4 Finansielle derivater	Kollektivportefølje	8 398 726
16.1 Finansielle derivater		1 913 452

Finansielle derivater er knyttet til underliggende størrelser som ikke balanseføres. For å kvantifisere omfanget av derivater refereres det til nominelt beløp (volum). Nominelt beløp beregnes ulikt for ulike typer finansielle derivater og er et uttrykk for omfang og risiko i derivat-posisjonene. Brutto nominelt beløp gir et uttrykk for omfanget, mens netto nominelt beløp gir et bilde av derivatets risikoposisjon.

NOTE 10: VALUTA

	Eiendeler	Gjeld	Netto eiendeler	Valutaterminer	Nettoposisjon i valuta	Nettoposisjon i NOK
Omløpsporteføljer						
AUD	1 953 881	0	1 953 881	-593 937	1 359 944	8 700 235
CAD	4 219 751	0	4 219 751	-389 625	3 830 126	25 004 018
CHF	1 148 804	0	1 148 804	0	1 148 804	9 642 579
DKK	2 953 039	0	2 953 039	-234 070	2 718 969	3 586 782
EUR	23 802 646	0	23 802 646	-25 553 131	-1 750 485	-17 192 828
GBP	3 223 078	0	3 223 078	-3 987 203	-764 125	-8 454 960
HKD	5 529 712	0	5 529 712	0	5 529 712	5 785 785
ILS	494 058	0	494 058	0	494 058	1 164 022
JPY	1 178 209 128	0	1 178 209 128	-1 164 922 291	13 286 837	964 736
NOK	2 777 102 798	0	2 777 102 798	865 950 407	3 643 053 205	3 643 053 205
NZD	178 185	0	178 185	0	178 185	1 036 537
SEK	3 957 034	0	3 957 034	-73 155	3 883 879	3 880 027
SGD	391 646	0	391 646	0	391 646	2 397 042
USD	65 274 659	0	65 274 659	-59 378 171	5 896 488	48 229 443
Sum Omløpsporteføljer						3 727 796 623

NOTE 11: RENTEFØLSOMHET

Inklusive underliggende eiendeler i fond	Opptil 1 måned	1 til 3 måneder	3 måneder til 1 år	1 til 5 år	Over 5 år	Totalt
AUD	3 057	0	0	-86 088	-153 432	-236 463
CAD	2 047	0	0	0	-194 337	-192 290
DKK	249	0	0	0	-52 359	-52 110
EUR	141 934	133 221	-14 754	-2 069 419	-8 930 837	-10 739 855
GBP	0	78 263	0	-151 589	-1 934 207	-2 007 533
JPY	20 515	79 880	-22 750	-165 005	-4 592 781	-4 680 141
NOK	-284 732	-1 651 226	-286 244	-14 993 995	-1 333 500	-18 549 697
SEK	59	0	0	-873	0	-814
USD	71 923	631 925	-33 110	-3 058 569	-7 722 553	-10 110 384
SUM	-44 948	-727 937	-356 858	-20 525 538	-24 914 006	-46 569 287

Renteføl somhet er et måletall for renterisiko som tar utgangspunkt i hvordan renteendringer påvirker markedsverdien til obligasjoner, rentederivater og andre rente-
følsomme finansielle poster. Denne oversikten viser hvordan verdiene til finansielle omløpsmidler pr. 31.12. ville blitt påvirket av økning i renten med 1 prosentpoeng.

NOTE 12: PENSJONSKOSTNADER OG PENSJONSFORPLIKTELSER

Bevegelser pensjonsforpliktelse (DBO) inkl. AGA	**2017**	**2016**
DBO ved periodens begynnelse	716 429	
Årets pensjonsopptjening, Service Cost	729 726	
Rentekostnad på pensjonsforpliktelsene	19 394	
Innbetaling fra ansatte	-32 248	
Aktuarielt tap (gevinst)	-54 413	
AGA av innbetaling pensjonsmidler		
DBO ved periodens slutt	**1 378 888**	**716 429**

Bevegelser pensjonsmidler	**2017**	**2016**
Pensjonsmidler ved periodens begynnelse	342 909	
Forventet avkastning på pensjonsmidlene	4 899	
Aktuarielt (tap) gevinst	58 353	
Administrasjonskostnader		
Overtagelse/oppkjøp		
Innbetaling fra arbeidsgiver	201 088	
Innbetaling fra ansatte	-32 248	
Avkortning/oppgjør		
Pensjonsutbetalinger		
Pensjonsmidler ved periodens slutt	**575 001**	**342 909**

Avstemming - balanseført pensjonsforpliktelse	**2017**	**2016**
Netto pensjonsforpliktelse-overfinansiert (underfinansiert) *)	-803 889	-373 520
Ikke resultatført aktuarielt tap (gevinst)	0	0
Balanseført pensjonsforpliktelser inkl AGA **)	**-803 889**	**-373 520**
***) Herav AGA inkludert i DBO:**	**-99 341**	**-46 158**

Periodens pensjonskostnader inkl. AGA	**2017**	**2016**
Årets pensjonsopptjening, Service Cost	729 726	
Rentekostnad på pensjonsforpliktelsene	9 712	
Forventet avkastning på pensjonsmidlene		
Administrasjonskostnader	4 784	
Resultatført aktuarielt tap (gevinst)		
Resultatført pensjonskostnad	**744 222**	**0**

Balanseførte pensjonsforpliktelser.

	2017	**2016**
Balanseført pensjonsforpliktelse (over-) underfinansiering ved pe	373 520	
Effekt av overgang til IAS		
Resultatført pensjonskostnad i perioden	744 222	
Innbetaling fra arbeidsgiver	-201 088	
Aktuarielt tap (gevinst) ført mot OCI	-112 766	
Innbetalinger og utbetalt driftspensjon, inkl. AGA		
Øvrige bevegelser i perioden		
Balanseført pensjonsforpliktelse (over-) underfinansiering v	**803 888**	**0**

Beregning er utført av Storebrand Pensjonstjenester AS og det er benyttet økonomiske forutsetninger som anbefalt fra Norsk Regnskapsstiftelse.
Beregningen er gjordt for de to personene som er fast ansatt.

Pensjonsytelsen følger av vilkår for Tromsø kommunale pensjonskasse. Ansatte i pensjonskassen er sikret en brutto pensjon
på 66,66% av sluttlønn opp til 12G ved full opptjening (30 år).

NOTE 13: UTLÅN TIL ANSATTE

Ingen ansatte har lån i pensjonskassen.

NOTE 14 INVESTERINGSEIENDOM

Tromsø kommunale pensjonskasse eier tre investeringseiendommer.

Vestregata 9-15 - "Heracleum" (gnr. 200, bnr. 1806 og 1811). Heracleum bo- og servicesenter har 64 leiligheter og er lokalisert i sentrum av Tromsø. I bygget finner du i tillegg til Heracleum serniorsenter med kafé, også frisør, fotpleir og salgsbu. Flere ideelle foreninger har sitt tilholdsted på Hearcleum. I kjelleren har Tromsø dagsenter sine lokaler
Som uavhengig takstmann har pensjonskassen engasjert firmaet Troms Takst AS fra Tromsø til å taksere eiendommen til markedsverdi.

Mellomvegen 42 A-B - "Laureng bo- og servicesenter" (gnr. 200, bnr. 815 og 816). Bygningen er beliggende på Sør-Tromsøya mellom LHL (Elisabetsenteret) og Fylkesbygget.
Det er nært til daglivarebutikken Spar i Balsfjordgata, Polarmiljøsenteret, Museet og sentrum for øvrig. Gode bussforbindelser til og fra sentrum. Senteret har 32 leiligheter samt kafé og daglig aktivitetstilbud for beboere og hjemmeboende, og dagtilbud for hjemmeboende aldersdemente for område Sør-Tromsøya. Det er tilknyttet frisør og fotterapeut til senteret.
Som uavhengig takstmann har pensjonskassen engasjert firmaet Troms Takst AS fra Tromsø til å taksere eiendommen til markedsverdi.

Ringvegen 70 "Slottet" (gnr. 125, bnr. 2) Bydrifts anlegg "Slottet" ligger på Nord-Tromsøya med gode bussforbindelser til og fra sentrum.
Bydrift utfører i hovedsak vedlikeholdstjenester innen veier, parker, uteområder ved kommunale bygg, friluftsområder mv. I tillegg til eget mannskap leier Bydrift inn tjenester fra det private markedet. Bydrift påtar seg også en del mindre investeringsprosjekter fra Eiendom, samt tjenester overfor andre kommunale enheter, særlig Vann og Avløp. Forsikringsordning for alle kommunens kjøretøy og administrasjon av omsorgstjenestens biler er også en del av Bydrifts oppgaver som har eget lager og verksted som også yter tjenester til andre enheter.
Som uavhengig takstmann har pensjonskassen engasjert firmaet Troms Takst AS fra Tromsø til å taksere eiendommen til markedsverdi.

	Vestregata '9-15 "Heracleum"	Mellomvegen '42 A-B "Laureng"	Ringvegen 70 "Slottet"	Sum
Inngående balanse	186 000 000	73 000 000	80 000 000	339 000 000
Årets tilgang / avgang	48 850	32 732	1 841 283	1 922 865
Justering til virkelig verdi	12 951 150	-1 032 732	10 158 717	22 077 135
Andre endringer	0	0	0	0
Utgående balanse	**199 000 000**	**72 000 000**	**92 000 000**	**363 000 000**

2.1.1 Investeringseiendommer	Selskapsportefølje	363 000 000
6.1.1 Investeringseiendommer	Kollektivportefølje	0
Sum		**363 000 000**

NOTE 15: INNSKUTT EGENKAPITAL

Spesifikasjon av innskutt egenkapital

Antall innskuddsbevis	2
Beløp pr. innskuddsbevis	
Innskuddsbevis 1	27 000 000
EK overført fra KLP	475 287
Tinginnskudd	245 000 000
Innskuddsbevis 2	10 000 000
Sum innskutt egenkapital pr. 31.12	**282 475 287**

NOTE 16: KAPITALAVKASTNINGSRENTE

	2017	2016	2015	2014
Kapitalavkastningsrente rente etter Dietz formel	5,32 %	2,57 %	0,55 %	0,43 %
Verdijustert kapitalavkastningsrente	5,97 %	4,54 %	1,28 %	0,66 %
Kapitalavkastningsrente på selskapsporteføljen	10,67 %	20,12 %	17,44 %	0,43 %

NOTE 17: RESULTATANALYSE

	2017	2016	2015	2014
Renteresultat	90 697 310	-4 747 350	-56 413 994	14 622 406
Risikoresultat	61 655 180	46 674 942	36 941 809	11 126 675
Administrasjonsresultat	993 285	-913 902	454 223	-457 472
Sum	**153 345 775**	**41 013 690**	**-19 017 962**	**25 291 609**
Rentegarantipremie	6 566 950	6 019 078	2 787 648	696 154
Fortjenestepremie	8 014 377	7 828 316	6 446 903	657 279
Sum Teknisk resultat*	**167 927 101**	**54 861 085**	**-9 783 411**	**26 645 042**

* Sum teknisk resultat er før overføringer til/fra tilleggsavsetninger, risikoutjevningsfond og overføringer til forsikringskontrakter.
Renteresultat som følge av at årets netto bokførte finansinntekter avviker fra forutsetningene i premietariffen
Risikoresultat som følge av at død og uføretilfeller i perioden avviker fra forutsetningene i premietariffen
Administrasjonsresultat som følge av at faktiske administrasjonskostnader avviker fra forutsetningene i premietariffen.

NOTE 18: ANTALL ANSATTE

Pensjonskassen har to ansatte.

NOTE 19: GODTGJØRELSE TIL STYRET OG DAGLIG LEDER.

	Utbetalt i 2017
Daglig leder	1 107 829
Styret:	
Oddmund Åsen	162 934
Rolleiv Lind	94 802
Wenche Øverås	70 399
Bjørn-Gunnar Jørgensen	70 247
Bjørn Willumsen	34 716
Fred Magne Johansen	70 510
Ellen Øseth	69 829
Carl Sverre Hjembo	35 113
Kent-Ove Rossvoll	5 000
Marit Sebulonsen	10 000

Harstad kommunale pensjonskasse dekker 620 327 av kostnadene til daglig leder. Tilsvarende 50% stilling.
Pensjonskostnader til egne ansatte 243 173
Daglig leder har ikke har avtale om sluttvederlag.
Ingen av styrets medlemmer eller daglig leder har lån, forskuddsbetalinger eller sikkerhetsstillelse i pensjonskassen.

NOTE 20: TILSTREKKELIGHETSTEST

Nytt dødelighetsgrunnlag ("K2013") er fullt finansiert.
For øvrig vurderer aktuar grunnlaget for de forsikringsmessige avsetninger som tilstrekkelig og avsatt i henhold til lov og forskrifter.

NOTE 21: REASSURANSE

Pensjonskassen har inngått avtale om katastrofereassuranse. Reassurandørenes kapasitet er 100 mill kr og pensjonskassens egenregning er 5 mill kr.
Reassurandør er Lloyds, med Security Rating "A+".

NOTE 22: FORUTSETNINGENE FOR FORSIKRINGSFORPLIKTELSENE

Premiereserve er avsatt på beregnignsgrunnlag "K2013FT".
Grunnlagsrente er 2,47 % i gjennomsnitt pr 31.12.2017.

NOTE 23: ENDRINGER I FORSIKRINGSFORPLIKTELSENE

	Premiereserve mv.	Tilleggsavsetning	Kursregulerings- fond	Premiefond	**Totalt**	Risikoutjevnings-fond
1. Inngående balanse	3 135 803 851	59 100 583	88 826 934	88 570 381	**3 372 301 749**	39 300 787
2. Resultatførte endringer i forsikringsforpliktelser						
2.1 Netto resultatførte avsetninger (resultatpost 6 samt del av resultatpost 5.2.1)	170 931 152	88 964 779	26 339 418	8 836 879	295 072 228	0
2.2 Overskudd på avkastningsresultatet (resultatpost 8.1)	0	0	0	0	0	0
2.3 Risikoresultat tilordnet forsikrings-kontraktene (resultatpost 8.2)	59 668 300	0	0	993 440	60 661 740	0
2.4 Annen tilordning av overskudd (resultatpost 8.3)	0	0	0	0	0	0
2.5 Justering av forsikringsforpliktelser fra andre resultatkomponenter (del av resultatpost 9.8)	0	0	0	0	0	0
Sum resultatførte endringer i forsikringsforpliktelser	230 599 452	88 964 779	26 339 418	9 830 319	**355 733 968**	0
3. Ikke resultatførte endringer i forsikringsforpliktelser						
3.1 Overføringer mellom fond	0	0	0	0	0	2 725 971
3.2 Overføringer til/fra selskapet	0	0	0	9 491	9 491	0
Sum ikke resultatførte endringer i forsikringsforpliktelser	0	0	0	9 491	**9 491**	2 725 971
4. Utgående balanse	**3 366 403 303**	**148 065 362**	**115 166 352**	**98 410 191**	**3 728 045 208**	**42 026 758**

NOTE 24: BESTAND, ANTALL MEDLEMMER

	Tromsø kommune	**Tromsø Parkering AS**	**Tromsø Havn**	**Tromsø kommunale pensjonskasse**	**Totalt**
Antall aktive medl (ekskl uføre)	5 592	21	23	2	5 638
Antall pensjonister	1 683	7	15	0	1 705
herav uførpensjonister	561	1	3	0	565
herav alderspensjonister	967	6	10	0	983
herav ektefellepensjonister	141	0	2	0	143
herav barnepensjonister	14	0	0	0	14
Antall ikke løpende oppsatte	12 648	15	32	0	12 695
Antall løpende oppsatte	477	0	1	0	478
Sum	**20 400**	**43**	**71**	**2**	**20 516**

NOTE 25: FORSIKRINGSMESSIGE AVSETNINGER

	Kollektive ordninger	**Oppsatte rettigheter**	**Sum**
Premiereserve mv.	2 731 914 080	634 489 223	3 366 403 303
Tilleggsavsetninger	148 065 362	0	148 065 362
Premiefond	98 410 191	0	98 410 191
Kursreguleringsfond	115 166 352	0	115 166 352
Sum	**3 093 555 984**	**634 489 223**	**3 728 045 207**

NOTE 26: PREMIEFOND FORDELT PR SELSKAP

Premiefond fordelt per enhet:	**Tromsø kommune**	**Tromsø Parkering AS**	**Tromsø Havn**	**Tromsø kommunale pensjonskasse**	**Totalt**
Inngående balanse	79 432 205	4 843 423	4 228 789	65 965	88 570 381
Innbetalinger	0	0	0	9 491	9 491
Tilbakeført premie	0	0	0	0	0
Tilbakeført premiereserve	7 002 124	8 209	1 146	0	7 011 479
Garantert rente	1 641 207	97 618	85 222	1 353	1 825 400
Uttak fra premiefond	0	0	0	0	0
Resultatfordeling	970 684	7 180	14 745	832	993 440
Utgående balanse	89 046 220	4 956 429	4 329 901	77 641	98 410 191

	2017	**2016**	**2015**	**2014**
Premiefond	98 410 191	88 570 381	17 826 691	38 704 950
Årets premie (premietilskudd)	285 492 760	332 062 284	267 579 744	257 050 204
Premiefondets størrelse i forhold til årets premie	0,34	0,27	0,07	0,15
Premiefondet i % av ordinær premie	34,47 %	26,67 %	6,66 %	15,06 %

Premiefondets anvendelse de siste 5 år

	2017	**2016**	**2015**	**2014**
Inngående balanse	88 570 381	17 826 691	38 704 950	32 622 971
Sum premie	-285 492 761	-332 062 284	-267 579 744	-41 199 466
Innbetalt til premiefond/ belastet premiefond	285 502 252	332 062 284	212 598 340	41 458 132
Tilflytting/Fraflytting	0	0	13 370 719	0
Tilbakeført premie	0	61 494	185 995	0
Overføringer fra DNB	0	2 022 903	0	0
Tilbakeført premiereserve	7 011 479	44 941 692	0	0
Garantert rente	1 825 400	380 131	771 028	204 874
Premiefritak for "gamle" uføre	0	-16 625 683	15 967 858	0
Premiefritak	0	16 625 683	0	0
Fordring knyttet til premieinntekten	0	0	3 807 544	55 102
Resultatdisponering (til/fra fond)	993 440	23 337 471	0	5 563 338
Utgående balanse	**98 410 191**	**88 570 381**	**17 826 690**	**38 704 950**

NOTE 27: FORFALTE PREMIER

	2017	2016	2015	2014
Terminpremie 01.01	133 281 555	132 111 098	141 144 578	4 974 591
Premie for inn og utmeldinger	14 450 855	10 106 715	-13 603 281	3 824 090
Terminpremie lønnsendring	5 066 702	4 299 112	0	0
Engangspremie lønnsregulering	58 380 680	31 061 475	19 702 306	29 345 600
Øvrig engangspremie aktive	9 969 913	17 911 473	0	0
Engangspremie for regulering av løpende pensjoner	12 353 256	35 744 199	20 435 180	573 418
Engangspremie for regulering av oppsatte rettigheter	6 912 693	17 584 852	11 270 952	0
Premie for bruttogaranti	17 705 194	43 602 216	56 631 754	42 873
Engangspremie for AFP 65-67	12 621 651	7 890 147	6 025 134	0
Administrasjonspremie	4 307 463	3 888 869	3 646 689	773 504
Premie for kapitalforvaltning	3 283 475	3 009 539	2 738 872	644 587
Premie for rentegaranti	6 566 950	6 019 078	2 787 648	696 154
Fortjenestemargin	8 014 377	7 828 316	6 446 903	657 279
Tilbakeført premier	-7 422 003	-5 620 489	-5 614 850	-332 630
Premiefritak	0	16 625 683	15 967 858	0
Sum	**285 492 761**	**332 062 284**	**267 579 744**	**41 199 466**

NOTE 28: SOLVENSMARGIN

	2017	2016	2015	2014
Solvensmarginkapital:	502 354 060	400 046 572	341 626 657	304 079 504
Solvensmarginkrav:	140 667 657	126 269 333	114 683 713	108 009 151
Solvensmarginprosent:	357,1 %	316,8 %	297,9 %	281,5 %

NOTE 29: TYPE PENSJONSORDNING.

Pensjonskassen ble etablert 1. oktober 2014. Ordningen til Tromsø kommune, Tromsø Parkering og Tromsø Havn er flyttet fra DnB til pensjonskassen.

NOTE 30: BESKRIVELSE AV PENSJONSYTELSENE

Pensjonsordningen er en offentlig kollektiv pensjonsordning som følger forsikringsvilkårene og vedtekter for offentlige tjenestepensjonsorninger (TPO) avtalt i hovedtariffavtalen i kommunal sektor.

Navn på arbeidsgiverne: Tromsø kommune, Tromsø Parkering AS, Tromsø Havn KF og Tromsø kommunale pensjonskasse

NOTE 31: TRANSAKSJONER MED NÆRSTÅENDE PARTER

Innbetalinger:		
Tromsø kommune	317 013 771	Premie, administrasjonskostnader og husleie
Tromsø Parkering AS	2 286 250	Premie og administrasjonskostnader
Tromsø Havn KF	2 235 409	Premie og administrasjonskostnader
Utbetalinger:		
Storebrand Pensjonstjenester AS	6 609 655	Administrasjonskostnader
Storebrand Pensjonstjenester AS	128 885	Reassuranse
Tromsø Kommune	3 739 063	Eiendomsavgift og driftskostnader

NOTE 32: UTBETALTE PENSJONER

	2017	2016	2015	2014
Uførepensjon	28 822 249	29 162 534	29 707 200	7 837 003
Premiefritagelse netto	0	16 625 683	15 967 859	0
Tilbakeført premie	0	61 494	185 995	0
Alderspensjon	66 888 617	61 526 708	59 081 746	13 466 501
Etterlattepensjon	6 593 686	6 558 311	6 185 268	1 631 751
Barnepensjon	1 126 744	1 044 797	1 047 415	257 940
Mottatte refusjonspenger	-12 373 196	-14 794 199	-5 344 741	-333 106
AFP	7 642 071	8 048 507	5 407 885	1 276 568
Pensjon i dødsmåned	0	0	0	45 782
Utbetalte refusjonspenger	5 103 870	4 443 935	4 163 817	576 763
Sum	**103 804 041**	**112 677 770**	**116 402 444**	**24 759 202**

NOTE 33: STRESSTEST

For å investere i aksjer og obligasjoner er det påkrevet at pensjonskassen er i besittelse av finansiell bufferkapital for å motstå store markedssvingninger. Bufferkapitalen basert på stresstest I pr. 31.12 består av følgende elementer :

	2017	2016
Renterisiko	75 001 647	45 716 817
Aksjerisiko	269 175 774	201 607 209
Eiendomsrisiko	178 410 906	124 989 018
Valutarisiko	21 231 636	34 989 722
Spreadrisiko	306 657 153	134 637 914
Konsentrasjonsrisiko	0	36 330 410
Korrelasjonsgevinst- markedsrisiko	-169 472 240	-150 204 992
Forsikringsrisiko	202 456 794	155 198 736
Motpartsrisiko	12 335 047	9 002 622
Korrelasjon- total risiko	-134 682 829	-99 062 231
Tapspotensial for operasjonell risiko	15 652 859	14 350 606
Samlet risiko	**776 766 748**	**507 555 832**

1. Det er lagt til grunn skifte i rentekurven på 1,5 %-poeng på omløpsobligasjonene
2. Det er lagt til grunn en verdiendring på norske og utenlandske aksjer på -20%
3. Det er lagt til grunn en verdiendring på -12%
4. Basert på kredittrating med tilhørende spreadrisiko pr. risikoklasse

Pensjonskassens soliditetssituasjon viser pr 31.12

Fri egenkapital +bufferkapital	864 782 061	627 641 692
Stresstesttap	776 766 748	507 555 832
Overdekning	**88 015 313**	**120 085 860**
Bufferkapitalutnyttelse	**89,82 %**	**80,87 %**

Til styret i Tromsø Kommunale Pensjonskasse

Uavhengig revisors beretning

Uttalelse om revisjonen av årsregnskapet

Konklusjon

Vi har revidert Tromsø Kommunale Pensjonskasses årsregnskap som viser et overskudd på kr 43 927 441. Årsregnskapet består av balanse per 31. desember 2017, resultatregnskap, oppstilling over endringer i egenkapital og kontantstrømoppstilling for regnskapsåret avsluttet per denne datoen og noter til årsregnskapet, herunder et sammendrag av viktige regnskapsprinsipper.

Etter vår mening er det medfølgende årsregnskapet avgitt i samsvar med lov og forskrifter og gir et rettvisende bilde av selskapets finansielle stilling per 31. desember 2017, og av dets resultater og kontantstrømmer for regnskapsåret avsluttet per denne datoen i samsvar med regnskapslovens regler og god regnskapsskikk i Norge.

Grunnlag for konklusjonen

Vi har gjennomført revisjonen i samsvar med lov, forskrift og god revisjonsskikk i Norge, herunder de internasjonale revisjonsstandardene International Standards on Auditing (ISA-ene). Våre oppgaver og plikter i henhold til disse standardene er beskrevet i Revisors oppgaver og plikter ved revisjon av årsregnskapet. Vi er uavhengige av selskapet slik det kreves i lov og forskrift, og har overholdt våre øvrige etiske forpliktelser i samsvar med disse kravene. Etter vår oppfatning er innhentet revisjonsbevis tilstrekkelig og hensiktsmessig som grunnlag for vår konklusjon.

Øvrig informasjon

Ledelsen er ansvarlig for øvrig informasjon. Øvrig informasjon består av årsberetningen, men inkluderer ikke årsregnskapet og revisjonsberetningen.

Vår uttalelse om revisjonen av årsregnskapet dekker ikke øvrig informasjon, og vi attesterer ikke den øvrige informasjonen.

I forbindelse med revisjonen av årsregnskapet er det vår oppgave å lese øvrig informasjon med det formål å vurdere hvorvidt det foreligger vesentlig inkonsistens mellom øvrig informasjon og årsregnskapet, kunnskap vi har opparbeidet oss under revisjonen, eller hvorvidt den tilsynelatende inneholder vesentlig feilinformasjon.

Dersom vi konkluderer med at den øvrige informasjonen inneholder vesentlig feilinformasjon er vi pålagt å rapportere det. Vi har ingenting å rapportere i så henseende.

Styrets og daglig leders ansvar for årsregnskapet

Styret og daglig leder (ledelsen) er ansvarlig for å utarbeide årsregnskapet i samsvar med lov og forskrifter, herunder for at det gir et rettvisende bilde i samsvar med regnskapslovens regler og god regnskapsskikk i Norge. Ledelsen er også ansvarlig for slik internkontroll som den finner nødvendig

for å kunne utarbeide et årsregnskap som ikke inneholder vesentlig feilinformasjon, verken som følge av misligheter eller utilsiktede feil.

Ved utarbeidelsen av årsregnskapet må ledelsen ta standpunkt til selskapets evne til fortsatt drift og opplyse om forhold av betydning for fortsatt drift. Forutsetningen om fortsatt drift skal legges til grunn for årsregnskapet så lenge det ikke er sannsynlig at virksomheten vil bli avviklet.

Revisors oppgaver og plikter ved revisjonen av årsregnskapet

Vårt mål med revisjonen er å oppnå betryggende sikkerhet for at årsregnskapet som helhet ikke inneholder vesentlig feilinformasjon, verken som følge av misligheter eller utilsiktede feil, og å avgi en revisjonsberetning som inneholder vår konklusjon. Betryggende sikkerhet er en høy grad av sikkerhet, men ingen garanti for at en revisjon utført i samsvar med lov, forskrift og god revisjonsskikk i Norge, herunder ISA-ene, alltid vil avdekke vesentlig feilinformasjon som eksisterer. Feilinformasjon kan oppstå som følge av misligheter eller utilsiktede feil. Feilinformasjon blir vurdert som vesentlig dersom den enkeltvis eller samlet med rimelighet kan forventes å påvirke økonomiske beslutninger som brukerne foretar basert på årsregnskapet.

Som del av en revisjon i samsvar med lov, forskrift og god revisjonsskikk i Norge, herunder ISA-ene, utøver vi profesjonelt skjønn og utviser profesjonell skepsis gjennom hele revisjonen. I tillegg:

- identifiserer og anslår vi risikoen for vesentlig feilinformasjon i regnskapet, enten det skyldes misligheter eller utilsiktede feil. Vi utformer og gjennomfører revisjonshandlinger for å håndtere slike risikoer, og innhenter revisjonsbevis som er tilstrekkelig og hensiktsmessig som grunnlag for vår konklusjon. Risikoen for at vesentlig feilinformasjon som følge av misligheter ikke blir avdekket, er høyere enn for feilinformasjon som skyldes utilsiktede feil, siden misligheter kan innebære samarbeid, forfalskning, bevisste utelatelser, uriktige fremstillinger eller overstyring av internkontroll.

- opparbeider vi oss en forståelse av den interne kontroll som er relevant for revisjonen, for å utforme revisjonshandlinger som er hensiktsmessige etter omstendighetene, men ikke for å gi uttrykk for en mening om effektiviteten av selskapets interne kontroll.

- evaluerer vi om de anvendte regnskapsprinsippene er hensiktsmessige og om regnskapsestimatene og tilhørende noteopplysninger utarbeidet av ledelsen er rimelige.

- konkluderer vi på hensiktsmessigheten av ledelsens bruk av fortsatt drift-forutsetningen ved avleggelsen av regnskapet, basert på innhentede revisjonsbevis, og hvorvidt det foreligger vesentlig usikkerhet knyttet til hendelser eller forhold som kan skape tvil av betydning om selskapets evne til fortsatt drift. Dersom vi konkluderer med at det eksisterer vesentlig usikkerhet, kreves det at vi i revisjonsberetningen henleder oppmerksomheten på tilleggsopplysningene i regnskapet, eller, dersom slike tilleggsopplysninger ikke er tilstrekkelige, at vi modifiserer vår konklusjon om årsregnskapet og årsberetningen. Våre konklusjoner er basert på revisjonsbevis innhentet inntil datoen for revisjonsberetningen. Etterfølgende hendelser eller forhold kan imidlertid medføre at selskapet ikke fortsetter driften.

- evaluerer vi den samlede presentasjonen, strukturen og innholdet, inkludert tilleggsopplysningene, og hvorvidt årsregnskapet representerer de underliggende transaksjonene og hendelsene på en måte som gir et rettvisende bilde.

Vi kommuniserer med styret blant annet om det planlagte omfanget av revisjonen og til hvilken tid revisjonsarbeidet skal utføres. Vi utveksler også informasjon om forhold av betydning som vi har avdekket i løpet av revisjonen, herunder om eventuelle svakheter av betydning i den interne kontrollen.

Uttalelse om øvrige lovmessige krav

Konklusjon om årsberetningen

Basert på vår revisjon av årsregnskapet som beskrevet ovenfor, mener vi at opplysningene i årsberetningen om årsregnskapet, forutsetningen om fortsatt drift og forslaget til anvendelse av overskuddet er konsistente med årsregnskapet og i samsvar med lov og forskrifter.

Konklusjon om registrering og dokumentasjon

Basert på vår revisjon av årsregnskapet som beskrevet ovenfor, og kontrollhandlinger vi har funnet nødvendig i henhold til internasjonal standard for attestasjonsoppdrag (ISAE) 3000 «Attestasjonsoppdrag som ikke er revisjon eller forenklet revisorkontroll av historisk finansiell informasjon», mener vi at ledelsen har oppfylt sin plikt til å sørge for ordentlig og oversiktlig registrering og dokumentasjon av selskapets regnskapsopplysninger i samsvar med lov og god bokføringsskikk i Norge.

Oslo, 15. mars 2018
PricewaterhouseCoopers AS

Magne Sem
Statsautorisert revisor

Aktuarberetning

Til styret i Tromsø kommunale pensjonskasse.

Aktuaren skal sørge for at pensjonskassen til enhver tid blir drevet på en forsikringsteknisk ansvarlig måte. I henhold til dette har aktuaren vurdert den forsikringstekniske situasjon for pensjonskassen pr. 31.12.2017. Etter vår vurdering er de forsikringstekniske avsetninger i balansen pr. 31.12.2017 fastsatt i samsvar med gjeldende lover og regler.

Det forsikringstekniske oppgjør pr. 31.12.2017 er basert på data mottatt fra pensjonskassen.

I premiereserve er det tilsammen avsatt 3.366 millioner kroner. Satsen for administrasjonsavsetning i premiereserven er 3%.

Pensjonskassen benytter dynamisk dødelighetsgrunnlag for kollektiv pensjonsforsikring (K2013) med virkning fra 1. januar 2014.

Teknisk resultat for 2017 utgjør 167,9 millioner kroner og fordeles slik:

Administrasjonsresultat	1,0 million kroner
Risikoresultat	61,6 millioner kroner
Renteresultat	90,7 millioner kroner
Premie for avkastningsgaranti og fortjeneste element	14,6 millioner kroner

I forbindelse med årsoppgjøret for 2017 har styret i pensjonskassen besluttet å overføre 1,0 million kroner til risikoutjevningsfondet og 1,0 million kroner til premiefondet. Gjenstående andel av risikoresultatet 59,6 mill. disponeres til styrking av premiereserven, ved senkning av grunnlagsrente. Søknaden er sendt til Finanstilsynet. Renteresultat disponeres 1, 7 millioner til bokført avkastning til risikoutjevningsfondet og resten 89,0 millioner disponeres til tilleggsavsetninger Resten av det tekniske regnskapet er overført til annen opptjent egenkapital.

Oslo, 15. mars 2018

For Aktuarfirmaet Lillevold & Partners AS

Isabelle Graasvoll

Aktuar

Til styret i Tromsø Kommunale Pensjonskasse

Uavhengig bekreftelse av foretakets risikostyring og internkontrollgjennomgang

Vi har i henhold til "Forskrift om risikostyring og internkontroll" av 22. september 2008 kontrollert daglig leders rapport, datert 15. november 2017, til foretakets styre om risikostyringen og den interne kontrollen for perioden 22. november 2016 – 15. november 2017, og om rapporten bygger på de risikovurderinger som er foretatt.

Styret og daglig leders ansvar

Styret er ansvarlig for at foretaket har hensiktsmessige systemer for risikostyring og internkontroll. Daglig leder er ansvarlig for å

- sørge for å etablere en forsvarlig risikostyring og internkontroll på basis av en vurdering av aktuelle risikoer etter retningslinjer fastsatt av styret,
- følge opp endringer i foretakets risikoer løpende,
- påse at foretakets risikoer er forsvarlig ivaretatt i samsvar med styrets retningslinjer
- gi styret relevant og tidsriktig informasjon som er av betydning for foretakets risikostyring og internkontroll, herunder informasjon om nye risikoer og
- påse at foretakets risikostyring og internkontroll er dokumentert og blir gjennomført og overvåket på en forsvarlig måte.

Vår uavhengighet og kvalitetskontroll

Vi er uavhengige av selskapet i overenstemmelse med lov og forskrift og *Code of Ethics for Professional Accountants* (IESBA Code) og med de etiske kravene som er relevante for vårt oppdrag, og vi har oppfylt våre etiske forpliktelser i samsvar med disse kravene og IESBA Code. Vi anvender *ISQC 1 [NORSK] – Kvalitetskontroll for revisjonsfirmaer som utfører revisjon og forenklet revisorkontroll av regnskaper samt andre attestasjonsoppdrag og beslektede tjenester* og opprettholder et omfattende system for kvalitetskontroll inkludert dokumenterte retningslinjer og prosedyrer vedrørende etterlevelse av etiske krav, faglige standarder og gjeldende lovmessige og regulatoriske krav.

Revisors oppgaver og plikter

Vår oppgave i henhold til forskriften er å avgi en uavhengig uttalelse til styret om hvorvidt foretakets risikovurderinger, den oppsummerende vurderingen av internkontrollen og dokumentasjonen av vurderingene er i henhold til forskriften, og om foretakets rutiner sikrer at den samlede vurderingen av risikosituasjonen som er forelagt styret, bygger på de risikovurderinger som er foretatt.

Vi har utført vårt arbeid i samsvar med internasjonal standard for attestasjonsoppdrag " ISAE 3000 Attestasjonsoppdrag som ikke er revisjon eller forenklet revisorkontroll av historisk finansiell informasjon". Standarden krever at vi planlegger og utfører handlinger for å oppnå betryggende sikkerhet for at foretaket har gjennomført risikovurderingen, vurdert gjennomføringen av internkontrollen og dokumentert dette. Standarden krever videre at vi skal kontrollere utvalgte deler av materialet som daglig leders rapport om risikostyring og internkontroll bygger på, herunder om det er samsvar mellom daglig leders rapport og det underliggende materialet. Vårt attestasjonsoppdrag

har omfattet handlinger knyttet til foretakets vurderinger og rapportering for å kunne attestere at de er gjennomført i henhold til forskriften, men ikke for å gi uttrykk for en mening om effektiviteten og kvaliteten av selskapets interne kontroll.

Etter vår mening er innhentet bevis tilstrekkelig og hensiktsmessig som grunnlag for vår konklusjon.

Konklusjon

Etter vår mening:

- er det foretatt risikovurderinger i henhold til forskriften § 6 annet ledd
- er det foretatt oppsummerende vurdering av internkontrollen i henhold til forskriften § 7 annet ledd
- foreligger dokumentasjon i henhold til forskriften § 8
- sikrer foretakets rutiner at den samlede vurdering av risikosituasjonen som er forelagt styret, bygger på de risikovurderingene som er foretatt.

Begrensning i distribusjon

Denne uttalelsen er utarbeidet med sikte på internt bruk, og kan ikke distribueres til tredjepart med unntak av Finanstilsynet, uten vårt skriftlige samtykke.

Oslo, 15. november 2017
PricewaterhouseCoopers AS

Magne Sem
Statsautorisert revisor

Til styret i Tromsø Kommunale Pensjonskasse

Uavhengig attestasjonsuttalelse om pensjonsforetakets kapitalforvaltning

Vi har evaluert foretakets behandling av kapitalforvaltningsstrategien i styremøte 22. november 2017 for perioden 22. november 2016 - 15. november 2017.

Styrets ansvar

I henhold til «Forskrift om pensjonsforetak» av 9. desember 2016 skal foretaket ha oversikt over, helhetlig styring av, og god kontroll med de risikoer som oppstår ved foretakets kapitalforvaltning. Styret er ansvarlig for å;

- dokumentere kapitalforvaltningsstrategien med retningslinjer for forvaltningen av midlene, inkludert forhold knyttet til organisering, ansvarsforhold, rapportering og uavhengig kontroll,
- årlig vurdere kapitalforvaltningsstrategien, og
- protokollere vurderingen og eventuell dissens i et styremøtereferat.

Vår uavhengighet og kvalitetskontroll

Vi er uavhengige av selskapet i overenstemmelse med lov og forskrift og Code of Ethics for Professional Accountants (IESBA Code) og med de etiske kravene som er relevante for vårt oppdrag, og vi har oppfylt våre etiske forpliktelser i samsvar med disse kravene og IESBA Code. Vi anvender ISQC 1 [NORSK] – Kvalitetskontroll for revisjonsfirmaer som utfører revisjon og forenklet revisorkontroll av regnskaper samt andre attestasjonsoppdrag og beslektede tjenester og opprettholder et omfattende system for kvalitetskontroll inkludert dokumenterte retningslinjer og prosedyrer vedrørende etterlevelse av etiske krav, faglige standarder og gjeldende lovmessige og regulatoriske krav.

Revisors oppgaver og plikter

Vår oppgave er å avgi en uavhengig uttalelse til styret om behandling av kapitalforvaltningsstrategien.

Vi har utført vårt arbeid i samsvar med internasjonal attestasjonsstandard ISAE 3000 «Attestasjonsoppdrag som ikke er revisjon eller forenklet revisorkontroll av historisk finansiell informasjon». Denne standarden krever at vi planlegger og utfører kontrollhandlinger for å oppnå betryggende sikkerhet for at foretaket har vurdert og konkludert på kapitalforvaltningsstrategien. Standarden krever at vi utfører våre kontroller basert på styremøtereferat og på styrets dokumenterte gjennomgang av kapitalforvaltningsstrategien. Vi mener at våre kontrollhandlinger gir et forsvarlig grunnlag for vår uttalelse.

Konklusjon

Etter vår mening:

- har foretakets styre en dokumentert kapitalforvaltningsstrategi med retningslinjer for forvaltningen av midlene, inkludert forhold knyttet til organisering, ansvarsforhold, rapportering og uavhengig kontroll,
- har styret foretatt en årlig vurdering av kapitalforvaltningsstrategien, og
- har styret protokollført sine diskusjoner og vurderinger.

Begrensning i distribusjon

Vår uttalelse er utarbeidet til bruk av styret i Tromsø Kommunale Pensjonskasse og kan ikke distribueres til tredjepart med unntak av Finanstilsynet, uten vårt skriftlige samtykke.

Oslo, 15. november 2017
PricewaterhouseCoopers AS

Magne Sem
Statsautorisert revisor

Tromsø kommune

Tromsø kommunale pensjonskasse